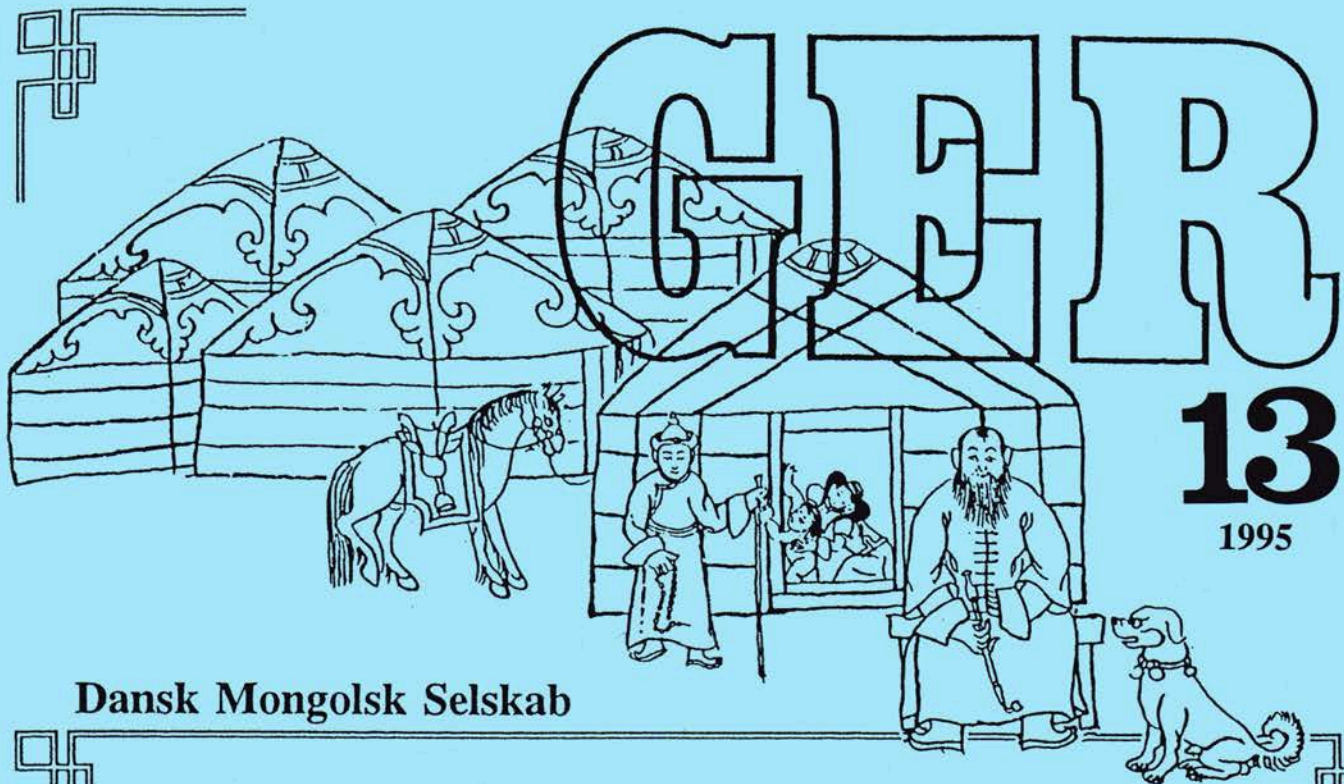
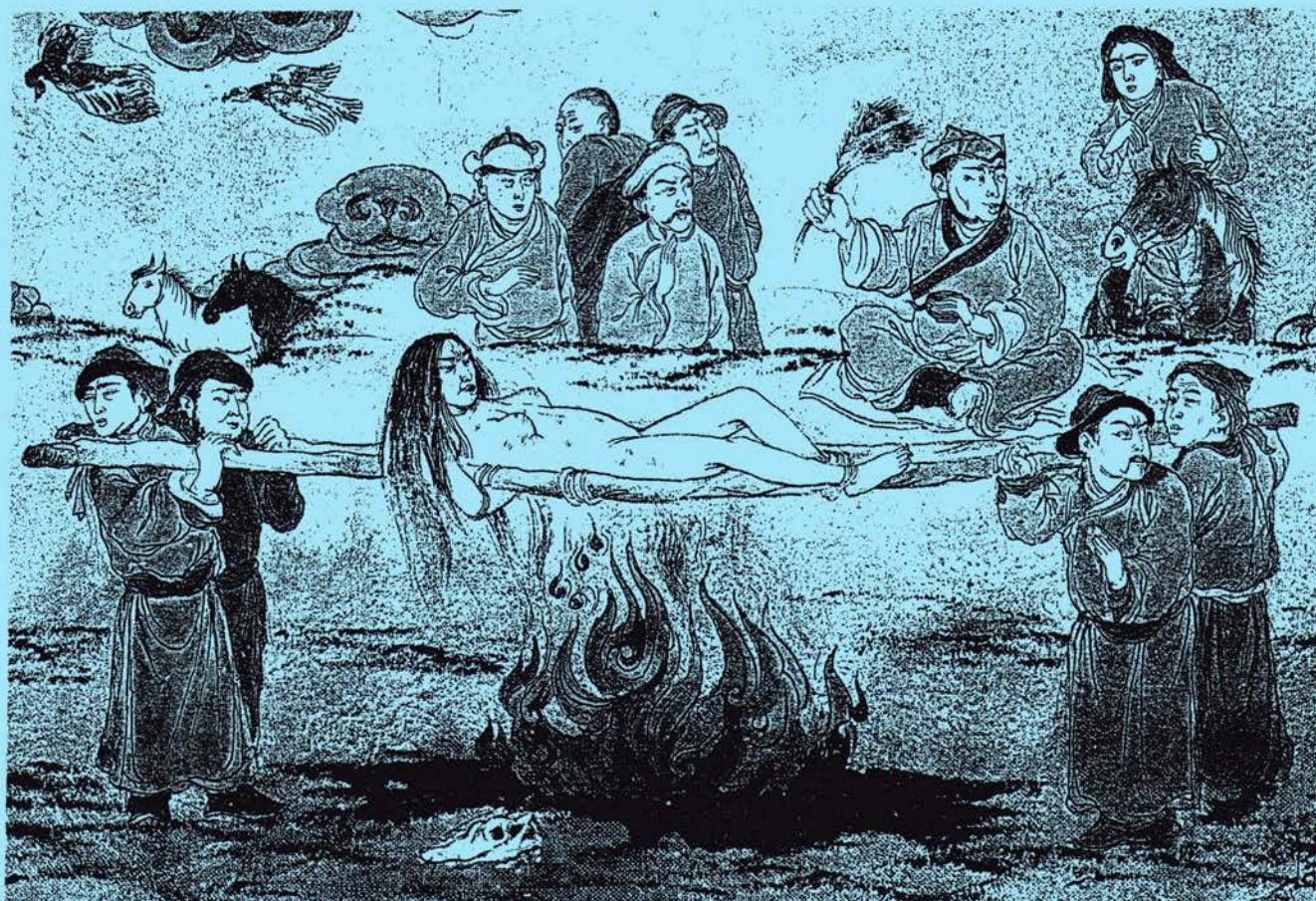
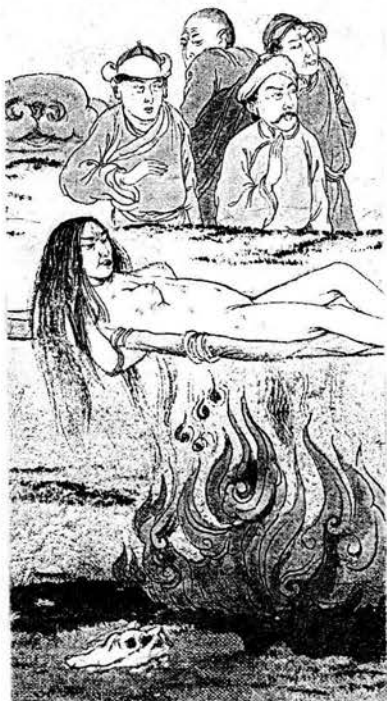

Dansk Mongolsk Selskab

Forsiden

Skønhedskonkurrencer er tegn på påvirkning fra den vestlige verden, måske mere specifikt en indflydelse fra USA. Der er sådan set ikke noget forkert i at vise smukke kvinder, så længe det sker med respekt for mennesket. En skønhedskonkurrence går ud på, at man samler så mange og så smukke kvinder, man kan få fat på. Det går så ud på at finde den smukkeste. Når de nu alle er smukke, må man finde på andre metoder til at vælge nogle fra, så der kun bliver den ene tilbage. Der har i tidens løb været brugt mange fantasirige metoder.

Forsidebilledet er fra før den tid hvor franskmændene sprængte prøveatombomber i stillehavet, så man kunne ikke stoppe de konkur-

rende piger i bikinier. De deltagende piger blev så bedt om at svømme over en flod. For ikke at de skulle blive forkølede, varmede man dem så bagefter over et bål. Det kan være ganske svært at blive hængende på 2 træstænger, derfor blev pigerne bundet fast, så de ikke faldt ned i ilden.

I starten blev denne metode blot brugt for at de kunne blive tørre. Men som det ofte ske ved sådanne skønhedskonkurrencer udviklede det sig fra år til år, fordi dommerne altid var mænd. Efterhånden udviklede denne tørreknik sig til at se, hvilke piger der var mest varmblodet, og som kunne udholde at blive ophedet uden at blive brændt af. I 1813 var man for ihærdige og det endte med at 3 pige blev brændt ihjel. Det fik myndighederne til helt at afskaffe skønhedskonkurrencerne, i det mindste for en tid. Men har nemlig de seneste år genoptaget disse konkurrencer. Der er dog sket væsentlige ændringer, så pigernes drømme ikke umiddelbart kan gå op i røg. ☺

Tsehnay

Noter

Illustrationerne side 16 er kopier af frimærker fra Mongoliet.

Nr. 13 6. årgang - februar 1995

GER udgives af DANSK MONGOLSK SELSKAB og er selskabets medlemsblad. Redaktion: Rolf Gilberg (ansvarshavende), Bulgan Njama, Gudrun Lefmann, Jan Koed og Bent Gynther. Artiklernes synspunkter repræsenterer den enkelte forfatter holdninger, og deles nødvendigvis ikke af redakti-

onen. Indlæg uden forfatterangivelse er produceret af redaktionen.

GER 14 udkommer maj/juni 1995.

Dansk Mongolsk Selskabs bestyrelse består af:

Formand Rolf Gilberg, sekretær Bulgan Njama, kasserer Leif Petersen, Søren Haslund-Christensen, Klaus Ferdinand, Jan Koed, Bent Gynther og Gudrun Lefmann.

Selskabets sekretariat:

Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg
Telefon: 3833 2106
Postgiro: 784-1582

Medlemskontingent: 100 kroner pr. kalenderår.

Dansk Mongolsk Selskabs formål er:

(a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområde i Mongoliet, Kina og Rusland.

(b) at udgive skrifter om mongolerne.

(c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

(d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

(e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

ISSN Nr: 0905-9504

Den naturlige skønhed vinder skønhedskonkurrencen

Oyuntuya er studine ved 'Mongolia State National University'. Hun græd ved den årlige "Miss Mongolia" skønhedskonkurrence, som blev afholdt i Ulaanbaatar sidst i december 1994. Den 18-årige student græd ikke fordi hun ikke fik sin drøm opfyldt, men fordi hun blev kronet til "Miss Mongolia 1994" og i bare glæde kunne hun ikke holde tårerne tilbage, da hun blev udråbt til den smukkeste kvinde i Mongoliet.

Skønhedskonkurrencen blev sponseret af 'Unilever International' og af 'Dalamal (Mongolia) Ltd', som er dens samarbejdspartner i Mongoliet. 16 piger i alderen fra 18 år til 22 år kæmpede om titlen "Miss Mongolia". De var udvalgte gennem 9 forskellige forudgående konkurrencer. Den vanskeligste del af den afsluttende konkurrence var de svære spørgsmål fra dommerne. Deltagerne skulle desuden vise deres talent for hvor gode de var til dans, sang, recitere digte og skuespil. Ifølge ceremonilederen var den afgørende del af konkurrencen, hvordan pigerne klarede at optræde i bikini. Den naturlige skønhed er, hvad en skønhedskonkurrence drejer sig om, mente ceremonilederen.

De smukke mongolske piger har kastet deres øjne på internationale skønhedskonkurrencer, kunne hr. Chinbat fortælle. Han er direktør for 'Hatan Erdene' sammenslutningen, som også organiserede de 4 tidligere skønhedskonkurrencer. Ifølge hr. Chinbat kan de mongolske piger give hård konkurrence i den internationale sammenhæng.

Dette års "Miss Mongolia", Oyuntuya, som er 174 cm høj, stammer fra den nord mongolske by, Darhan. Det er interessant, for "Miss Mongolia 1993" var også

fra Darhan. Betyder det noget, eller er her tale om en tilfældighed? ©

Kilde: Mongol Messenger 52 (182):4, 30. december 1994

Lamavældet i Centralasien

Af Alfred Schönebeck.

Kilde: *Geografisk Tidsskrift*, 23:225-237 (København 1916)

Lamaismen — den centralasiatiske Form af Buddhismen — er i sin nuværende Skikkelse af temmelig ny Dato, nemlig fra omkring 1400; men den har i det forholdsvis korte Spand af Tid slaaet meget dybe Rødder i Befolkningen og præger ikke alene sine Tilhængeres aandelige, men ogsaa i uhorst Grad hele deres materielle Liv. Man kan sikkert uden Overdrivelse sige, at ingen Religion noget Steds i Verden nogensinde har udviklet sig til at blive en saadan Statsinstitution som netop her. Ikke alene samtlige Indbyggere i Tibet, men hele Mongoliets og Mantschuriets Befolkning, mere end 1 Million Kinesere samt Burjater, Kalmykker og mange Kirgiser bekender sig til den; dens Herredømme strækker sig fra det Stille Ocean til Volga, fra Himalaja til Bajkalsøen.

Klosterabbed

Red: Med den centralasiatiske form for buddhisme i sin "nuværende skikkelse" mener Schönebeck "De Gule Hattes Sekt" Galugpa, som Dalai Lama er overhoved for.

Historie. — Lærens Fortid er i Korthed følgende:

Buddhismen blev i det 2det Aarhundrede af vor Tidsregning indført til Tibet af indiske Munke; dog havde den buddhistiske Propaganda til en Begyndelse ingen rigtig Fremgang. Landets gamle Religion var en Art Fetisdyrkelse (Sjamanisme), som man træffer den hos næsten alle asiatiske Oldtidsfolkeslag og forresten endnu i Nutiden hos mange Smaastammer i Sibirien, og denne Gude dyrkelse holdt sig endnu i flere Aarhundreder, indtil Buddhismen efterhaanden havde forstaaet at lempe sig efter Tibetanernes Forestillinger om Aander og Dæmoner og derigennem at besejre den hidtidige Religion. Paa den Tid, da de saakaldte nestorianske Kristne, der skulde spille en kort men ret betydelig Rolle i Kina, begyndte at indvandre fra Vest, ogsaa til Tibet (i det 5te Aarhundrede), var den almindelige Udvikling naaet saa vidt, at Tibetanerne følte Trang til et Skriftsprog, som blev dannet efter Sanskrits Mønster, og ved hvis Hjælp Buddhismen i de følgende Aarhundreder vandt mere frem end nogensinde. Det første faste Tempel blev bygget omkring Aar 700.

Tibet var dengang langt fra at være et lukket Land, som det indtil for saa nylig har været, i det mindste hvad Evropæere angaar; tværtimod var det Tilflugtssted og Sæde for et Antal forskellige Folkeslag, der hver for sig havde medbragt sin særlige Religion. Nu kom f. Eks. en betydelig Indvandring af Tilhængere af Zoroasters Lære og lidt senere af den nye Religions, Islams, Proselyter; at derimod kinesisk Indflydelse ikke gjorde sig gældende i Landet, havde sin Grund i, at Tibet var et mægtigt Rige, Tu-fan, der ofte og heldigt havde paaført Kina Krig, og som Kineserne derfor respekterede og holdt sig borte fra. Riget Tu-fan gik som Følge af indre Uroligheder til Grunde i 851. Paa samme Tid indførtes den teokratiske Regeringsform, hvilket viser, at Buddhismen har forstaaet mere og mere at tilkæmpe sig Terræn. Et stort Tilløb udefra fik de tibetanske Buddhister noget senere, da i Indien Brathinernes blodige Forfølgelser tvang en Mængde af Buddhas Tilhængere

paa Flugt mod Nord. For øvrigt gjorde sig ogsaa senere hen i selve Tibet en stærk Reaktion gældende mod Buddhismen. Landets gamle Religion blev højtidelig genindført, og Buddhisterne maatte en Tid søge Tilflugt hos Tibetanernes Stamme-frænder Tanguterne, der lever i Egnen Nord og Nordøst for Tibet.

Allerede langt tidligere havde Buddhas Lære haft Indgang i Kina og Japan, navnlig hjulpet frem ved Opfindelsen af Bogtrykkerkunsten, og man ved, at det var kinesiske buddhistiske Præster, der i det 5te Aarhundrede opdagede *Fu-sang*, d. v. s. Østkysten af Nordamerika. Anerkendt som kinesisk Statsreligion og ligestillet med Konfutses Lære blev Buddhismen dog først, da Mongolerne i det 13de Aarhundrede havde tilrevet sig Magten. Mongolerne selv var dengang dels Felisjdyrkere, dels Buddhister, dels endog Kristne; men det varede ikke længe, inden Buddhismen ogsaa hos dem fuldstændig fik Overtaget og fortrængte de andre Religioner. Deres ældste faste Tempel blev ganske vist først bygget i 1586 (for øvrigt paa det Sted, Erdeni-Dso, hvor det berømte Karakorum skal have ligget); men dette er i og for sig mindre overraskende, naar man betænker, at Buddhismens Tilhængere i det nordlige Centralasien var og er Nomader. I den tidligste Tid havde de deres Gudehus indrettet i et Filttelt af samme Slags som dem, hvori de selv boede, og som de transporterede omkring med sig paa deres Vandringer.

I vor Middelalder var altsaa Asien og i Sædeleshed Tibet Skueplads for Kampen mellem en Række forskelligartede, aandelige Indflydelser, der tilsammen repræsenterede næsten alle den Tidsalders kultiverede Stammers Lærdomme.

Af hele dette Kaos fremgik nu den nye Lære *Lamaismen*. Det var en Tibetaner ved Navn *Tsong-Kabá*, der omkring Aar 1400 gav denne udbredte Sekt en særlig Karakter.

Lærens Bestanddele. — Det fortælles, at en af Tsong-Kabás Lærere var en »langnæset« katolsk Præst. At det virkelig har været en Katolik er meget sandsynligt; en Mængde Skikke ligesom ogsaa selve Lamaismens Organisation minder slaaende om den katolske Kirkes. Man kunde af saadanne Paralleller nævne: Klostervæsenet, Gejstlighedens Lagdeling og Rangfølge, Vandets Indvielse, Salvessen, Korsangen, prunkende Processioner med hellige Flag, Præsternes Brug af Røgelsekar og af smaa Haandklokker i de pragtfuldt smykkede Templer, »Rosenkransen« o. s. v. Selv Munkenes glatragede Hoveder og deres Klosterstatuer minder

paafaldende om Skik og Brug i de katolske Lande. Den franske Abbé Huc, der i 1840'erne berejste Centralasien og Tibet, omtaler i den Bog, han efter sin Hjemkomst offentliggjorde, forskellige af Lamaismens Lighedspunkter med Katolicismen, noget, der faldt de ledende franske Gejstlige i den Grad for Brystet, at de til en Begyndelse pure forbød Bogens Salg.

Buddhismen, der selv var fri for mytologiske Elementer, absorberede paa sin Vej gennem Indien og Tibet sine Proselyters Racekultus og bærer mange Mærker af Berøring med og Arv fra vestligere Religioner. Adskillige af de gamle israelitiske Sagn finder man igen, eksempelvis ogsaa følgende Beretning om Skabelsen, som den fortælles hos Burjaterne. (Det er ikke den officielle lamaistiske Fremstilling af Jordens Tilblivelse): »Engang var der ingen Jord, kun Vand, og kun én god Gud, som hed Somboll. Han vilde skabe Verden, gik derfor ned paa Vandet og befalede den deraf opdukkende onde Aand, Sjolms, at hente sort Jord, rød Ler og Sand op fra Bunden. Af de Stykker, der blev ham bragt, lod han Jorden opstaa. Derpaa skabte han en Mand, Kødet af rød Ler, Knoglerne af Sten og Blodet af Vand. Men Manden levede ikke. Guden lod ham ligge og satte Hunden til at vogte ham. Men Sjolms kom, narrede Hunden bort og blæste paa Manden, saa at denne

Tsongkhapa (1357-1419)
Tegning fra thangkha R. XI-52.

Facade af klosteret Dechin Goilba i Zyyn-Huree

mistede alle de Haar, hvormed Guden havde beklædt ham, paa Hovedhaaret nær. Da Guden kom tilbage og saa, hvad der var sket, sagde han til Hunden: »Du skal til Straf for din Upaapasselighed i Evighed gnave Ben og nære dig af det, Mennesket levner.« Derpaa indblæste han Mennesket Liv; dog fik han, fordi Sjolms havde aandet paa ham, kun en Levetid af højst 200 Aar og blev behæftet med Sygdom. Af hans venstre Ribben skabte Guden Kvinden.« — Ogsaa Erindringen om Syndfloden bevares af Burjaterne.

Lamaismen forener i sig alle de Mystikens Attributer, ligegyldigt hvilket Folkefærd, der oprindeligt udarbejdede dem, som overhovedet kan tænkes at øve Virkning paa den menneskelige Fantasi. Saaledes finder man, direkte optaget fra Sjamanismen, Anvendelsen af frygteligt oprivende og støjende Musik; en Mængde Fester og mystiske Cereemonier, der synes laant fra Ægypterne; atter andre Ting, som er ejendommelige for Zoroaster (f. Eks. Besværgelse). Alligevel er det dog den indiske Buddhisme, der først og fremmest er Lamaismens bærende Element.

Centralasiens Religion er alt for sine Tilhængere; den er bl. a. ogsaa deres Geografi, ja deres Meteorologi. Verden har efter dens Lære det underligste. Udseende og de mærkeligste Dimensioner med en Mængde Fastlande, Øer og Bjerge, som ikke vil kunne findes paa noget Kort. Som

bekendt bæres den hele, naturligvis flade, Jord paa Brystet af en Skildpadde (som for Resten egentlig er Visdommens Gud), der ligger paa Ryggen nede i Havet, og fra hvis nordvendte Hale der stadig flyder en kold Strøm, medens der fra dens Svælg staar en Ildslue; derfor er der koldt i Norden og varmt i Syden. Jorden, Underverdenen og Himlen er beboet af Aander og Guder og fabelagtige Væsener. Solen og Maanen er flade Beholdere af Glas, Solen fyldt med Ild og trukken af 7 Heste, mens Maanen er fuld af Vand og trækkes af kun 5. Alle Genstande i Naturen er nøje bestemte i Henseende til Antal og Størrelse; saaledes er Solen og Maanen hver 50 Mil i Diameter og bevæger sig 40,000 Mil over Jordens Flade, og vor Jord — kun ét Fastland af flere — er en Trekant, hvis Sider hver er nøjagtig 6000 Mil lange; midt paa den ligger Indien og i Indien Riget Magada, hvor Buddha Sakiamuni, Lærens Stifter, lod sig falde ned paa Jorden i Skikkelse af en hvid Elefant, gik ind i Kejserinde Makhamajs Skod og lod sig føde ud af hendes højre Armhule.

Oprindelig var Menneskene udødelige, men da de begyndte at spise af Jordens Frembringelser, blev de til Straf belastede med Sygdom, Kulde, Sult og Død. Dog levede man i Begyndelsen meget længe, 80,000 Aar, senere dalede Levetiden efterhaanden til det nuværende Maksimum 100.

Det af Lamaismen optagne hedenske Panteons Guddomme er for en Del blevet til forskellige Inkarnationer af Buddha; men desuden kender Læren en ren Uendelighed af Guder og Aander. Der skelnes mellem »rolige« og »vilde« Guder, hvilke Betegnelser ikke ganske falder sammen med Begreberne »god« og »ond«. Hver enkelt Buddha — baade de, der allerede har gæstet Jorden, og de, der skal komme — nævnes ved 1000 Navne, og til hvert Navn svarer et Gudebillede med sine bestemte Ejendommeligheder. Man maa uvilkaarligt beundre de Kunstnere, hvis Hverv det er at smykke Templerne med Skulpturer og Malerier af alle disse forskellige Guddomme, og som maa kende og huske hver traditionel Stilling, hvert Ansigtudtryk, hver nok saa ubetydelig Detaille, der kendetegner og sætter Skel mellem Gudebillederne.

Lamaismen er utvivlsomt Buddhisme, omend den oprindelige ældste Lære nu er halyt eller helt ukendelig i alt, hvad der angaar det ydre. Men Buddhismens fundamentale Doktriner og dens Bud genfindes temmelig uforandrede i Lamalæren.

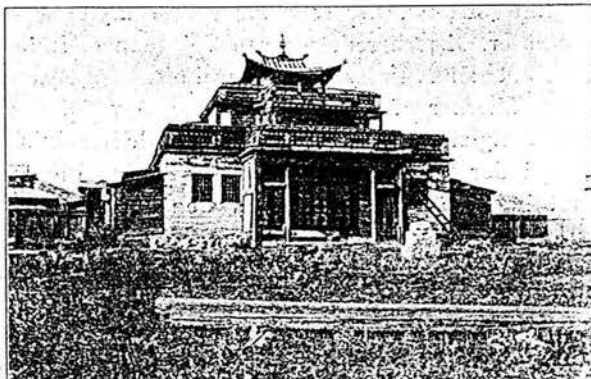
Kan det derfor end ved et flygtigt Bekendtskab med Lamaismen synes den fremmede, som om den oprindelige smukke Lære er helt kvalt af Formalisme og Afguderier, saa er dette Indtryk maa-ske ikke helt urigtigt, men en nærmere Undersøgelse vil dog vise, at der findes Præster saavel som en og anden Lægmand, der ikke alene ser paa Religionen som en Opfyldelse af ydre Skikke og ikke blot er Buddhister af Navn, men at den store indiske Vises ædle etiske Lære ikke nødvendigvis har tabt i Kraft under Overtroens Dække. Trods alt det paaklistrede og uvedkommende kan man ikke frakende selve Lamaismen store Skønheder. Før Mongolen¹⁾ betræder Templet, bøjer han sig og fremsiger en Bøn, der begynder med følgende Ord: »Gid min Bøn maa bevirke, at ikke blot jeg selv renses fra egne Synder og Fejl, men at alle levende Væsener med mig engang maa blive oplyste og forklarede.«

Lamaismen prædiker ved Volgas Bredder og ved Bajkalsøen ganske de samme »4 Sandheder«, som prædikes paa Ceylon:

1) Læren om Lidelsen: al Tilværelse bringer Lidelse; 2) Lidelsens Aarsag: Jordiske Ønsker, Viljen til Livet, som frembringer nye Individuer og dermed nye Lidelser; 3) Lidelsens Tilintetgørelse: Afholdenhed og Forsagelse af alle jordiske Ønsker fører til fuldstændig, evig Ro og Lyksalighed; 4) Læren om de 8 Veje, der fører til Lidelsens Overvindelse: Tro, ærlig Stræben, Sandhed, gode Gerninger, Selvbeherskelse, Selvfordybelse, Hjælp mod Næsten og ret Sindelag.

Der findes ligesom i det gamle Testamente 10 Bud, af hvilke de 5 gælder for baade Læg og Lærd: Du skal ikke 1) dræbe, 2) stjele, 3) bedrive Hor, 4) lyve, 5) eller drikke Vin. De 5 øvrige gælder i Praxis kun Lamaerne: 6) Du skal ikke spise udenfor Maaltiderne, 7) ikke skænde, smykke dig og bruge vellugtende Olier, 8) ikke ligge paa tykke Tæpper eller sidde paa høje Sæder, 9) ikke danse, synge, høre verdslig Musik eller se verdslige Skuespil, 10) ikke eje Guld og Sølv.

Disse Læresætninger og Bud er det Grundlag, hvorpaa saavel den ældre Buddhisme som Lamaismen bygger. Den senere har nu efterhaanden paa denne Basis opført et helt System, som tildels ikke har meget med den tilgrundliggende Tanke at gøre, men hvori denne dog gaar igen som en mer eller mindre tydelig Traad. Og Systemet har som Religion betragtet den Fordel, at det er fuldstændigt, uden Huller eller Muligheder for Bortfortolkning. Ganske vist rummer det for en ev-

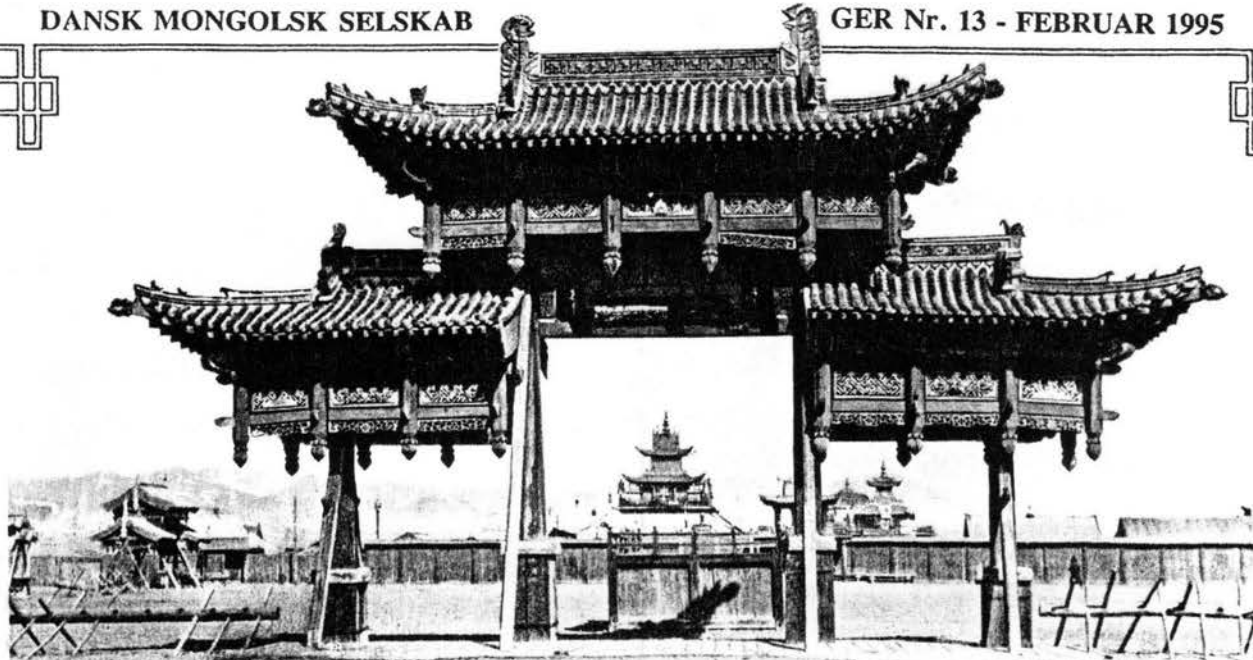
Tempel ved Jirofloden i det nordlige Mongoli

ropæisk Betragtning ikke helt faa eller smaa Modsigelser, men Orientalerne har aabenbart med deres syntetiske Aand været i Stand til at forsone de modstridende Elementer i denne Troslære, der som ingen anden synes tilpasset efter stedlige Forhold og stedlig Tænkemaade.

Gejstlighedens Organisation og Indflydelse. — Medens Buddhismen hverken i Kina eller Japan greb ind i Forholdet mellem Stat og Kirke, men ene og alene indførte nye religiøse Former og omformede den bestaaende Morallære, saa er Forholdet et ganske andet i de Lande, hvor Lamaismen har vundet Indpas. Denne Religion var bestemt til at spille en i Historien ganske enestaaende Rolle, ikke blot ved sit Præstevælde, men ogsaa ved den uhorste Indflydelse, den kom til at øve paa sine Proselyters Samfundsliv.

Lamaismen har fra gammel Tid haft to Sekter, den Røde og den Gule (Benævnelserne hidrører fra Præstedragtens Farve), af hvilke den Røde i Begyndelsen havde Magten og herskede i Tibet. Den Røde Sekt udgør nu kun en mindre betydelig Fraktion af Lamaiterne og har efterhaanden anerkendt og endog i udstrakt Grad selv antaget de Gules Indretninger; der er derfor, fraset visse ydre Skikke, kun ringe Forskel paa de to Sekters Lære; men deres Præster holder sig dog i hver sin Lejr; i Urga f. Eks. har de Røde og de Gule Lamaer hver sin særlige, skarpt afgrænsede Bydel med egne Templer og andre religiøse Indretninger. Efter Tsong-Kabás Død var en Tid lang de Rødes Dignitarer ligestillede med de Gules, men disse fik Overtaget i 1643, da Mongolerne efter et Indfald indsatte de Gules Ypperstepræst (Dalai-Lama) til Regent.

¹⁾ Nærværende tager særlig Sigte paa Forholdene paa den sibirisk-mongolske Grænse,

'Den hellige port' eller 'Bogdo's indgang' i Zyyn-Huree (Urga)

Det var en af Tsong-Kabás egne Opfindelser, »Hubilgan«-Institutionen, d. v. s. Buddha-Genfødelserne i Menneskeskikkelse, der lagde Grunden til Lamaismens kolossale verdslige Magt. Den »sydlige« (ceylonske) Buddhisme tror, at demytologiske Buddhaer, der opholder sig i Paradiset, er passive Egoister, der ikke hører den lidende Menneskeheds Klager; den »nordlige« derimod har opfundet Buddhaer, der har naaet den højeste Fuldkommenhed, men ikke ønsker at benytte sig af den Adgang til Nirvana, som herved aabner sig for dem. I Stedet søger de at hjælpe de for Saligheden kæmpende Mennesker til Frelse. Disse fuldkomne Skabninger kaldes for Bodisatva'er, og det var dem, Tsong-Kabá fandt paa at lade genfødes i Menneskeskikkelse. Han befæstede derved den tibetanske Kirkestat.

Denne eksisterede allerede før Tsong-Kabás Tid; Munken Odoric og andre tilfældige rejsende før »Reformationen« omtaler Fænomenet Dalai-Lama, omend under et andet Navn, og den Røde Sekt, der dengang repræsenterede Buddhismen i Tibet kunde opvise den Mærkelighed, at dens højeste Embeder var arvelige. Det vil sige, at de høje gejstlige havde Ret til at leve i Ægteskab, indtil der fødtes dem en Arving til Embedet. Tsong-Kabá indsaa imidlertid, at dette System kunde give Anledning til Dannelsen af hele Dynastier, der atter kunde komme hans Planer paa tværs, og da han desuden i Overensstemmelse med den ældste indiske Buddhisme og med den romerske Kirke, ønskede at indføre absolut Coelibat, besluttede han

at lade Kirken regere af de omtalte Bodisatva'er, som han lod genfødes i Prælaternes Skikkelser. Denne Doktrin gælder ikke alene, som det ret almindeligt antages, alene Dalai-Lama i Lhassa, men overhovedet alle højerestaaende lamaitiske Præster. Saadanne Lamaer kaldes med et Fællesnavn *Hubilganer*. Hubilganinstitutionen fik enorm Betydning indenfor Lamaismen; den passede til dennes Aand og udvikledes derfor i stor Maalestok i hele Centralasien. Ethvert betydeligt Lamakloster søgte paa alle Maader at faa en Hubilgan i sin Midte, da dette skaffede Klostret ikke blot større Menighed og Ære, men ogsaa større Indkomster. Om Hubilganernes store Antal kan man danne sig en Forestilling, naar man hører, at der alene i Khalkha (det ydre Mongoli) findes omtrent 150.

Da nu Bodisatva'ernes Antal ikke slog til overfor det store Forbrug, kreeredes der Hubilganer paa anden Maade. Naar der blandt Lamaiterne fremstaar en Mand, som paa en eller anden Maade indlægger sig ualmindelig Fortjeneste af Religionen, er ingen i Tvivl om, at man her ikke har nogen almindelig dødelig for sig, men at vedkommende maa være en Gud, der har inkarneret sig. Officielt anerkendes dette ved Mandens Optagelse i Hubilganklassen, hvorefter hans Efterfølgere i Embedet altsaa er Reinkarnationer — ikke af den fortjente Mand — men af den Guddom, denne personificerede. Det er derfor ikke faa af deres Guder, Lamaiterne efterhaanden har gaaende omkring blandt sig. Disse »levende Guder« tilbedes paa aldeles

Ich Dagina templet ved Gandan klosteret i Ulaanbaatar

Sagens Natur næppe være andet, naar man husker paa, hvorledes de daglig hyldes og tilbedes. Selv Folk af en anden Opdragelse og med mere Kultur end Hubilganen vilde vel under saadanne Forhold før eller senere tage Skade paa Forstanden.

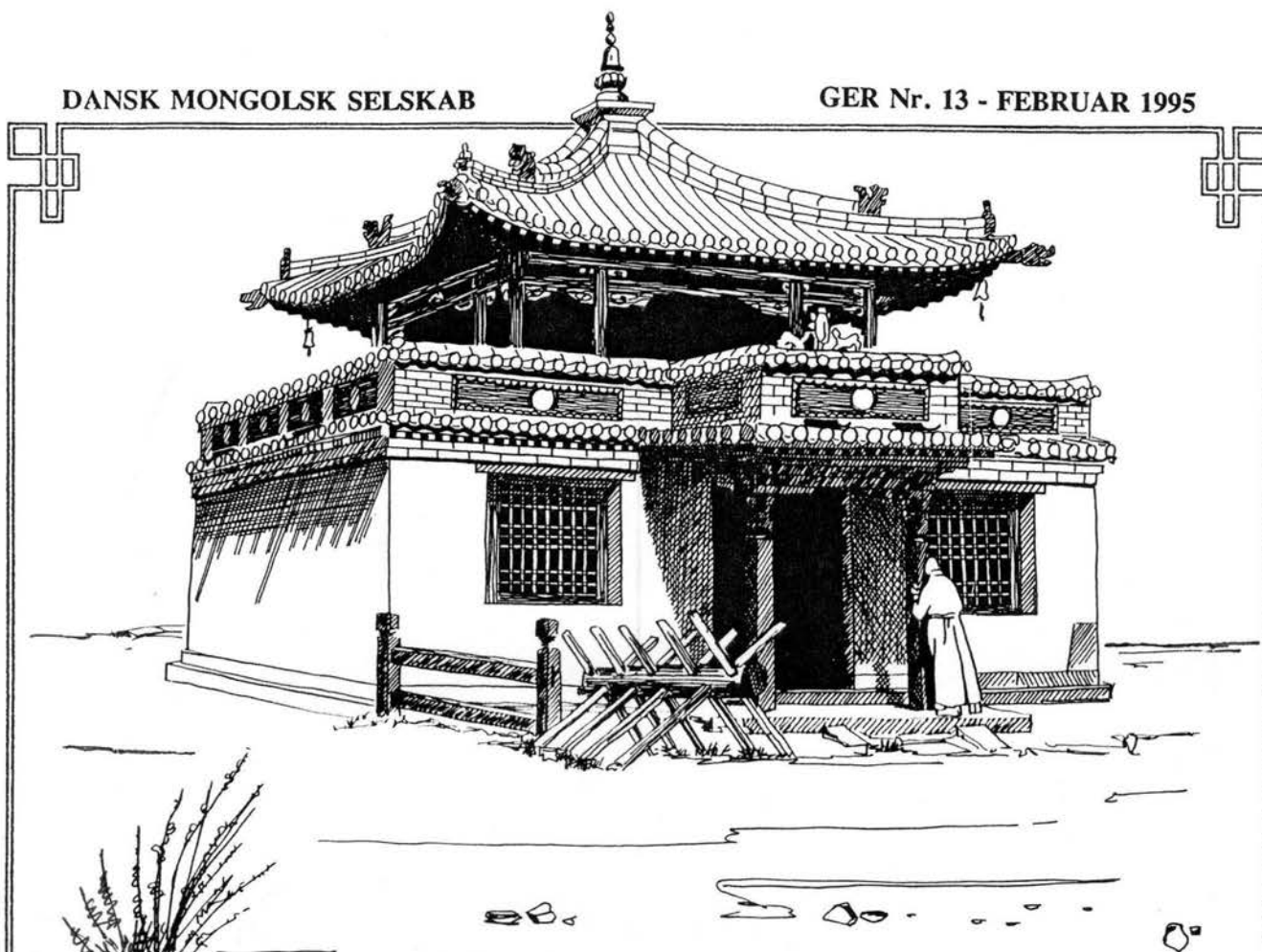
Naar en Hubilgan dør, d. v. s. forlader et af sine midlertidige, jordiske Futteraler for at gaa over i et andet, gælder det for Lamaerne om at finde ham igen. Dette volder ingen udpræget Vanskelighed. Som Regel vil der snart spørges Jærtegn og underlige Gerninger, der er iagttagne ved dette eller hint nyfødte Barns Leje, og længe varer det ikke, før samme Maade som Gudebillederne i Templerne, og en Velsignelse fra deres Haand eller Mund, ja blot en Berøring af deres Klæder eller endog kun Synet af deres Personer regnes for at være ubetinget saliggørende. Derfor kån de højere Hubilganer, særlig de to Paver i Tibet (Dalai-Lama og Tasji-Lama) og den tredje i Mongoliet) Gegén i Uрга), glæde sig ved en udstrakt Valfart af Pilgrimme — og en dermed følgende Strøm af Afladspenge — til deres Residensbyer. Eksempelvis har Gegéne, eller havde for ikke saa mange Aar siden, et aarligt Besøg af indtil 60—70,000 Pilgrimme fra alle Egne i Mongoliet og fra Transbajkalien. Umaadelige Afstande, daarlige Veje, haard Kulde og brændende Varme, Besværligheder af enhver Art trodser den troende Lamait med Glæde, naar det gælder en saadan Pilgrimsfærd.

De fleste Hubilganer er fuldt og fast overbeviste om deres egen Guddommelighed og kån i Følge

Hubilganen er opdaget. Principielt er der naturligvis ikke noget i Vejen for, at Hubilganens nye Hylster kån være en ældre Mand, men hans Hofstat ser sin Fordel ved at faa ham i sin Magt paa et saa tidligt Tidspunkt af hans Liv som muligt.

Læren om Hubilganerne er nu saa rodfæstet, at der uden den vilde være et stort Hul i Lamaismen; der vilde ikke være det Led, der forener denne jordiske Jammerdal med Himmelfriget Sukhavada, hvorfra der kun er et Skridt til Nirvana. Det kån bemærkes, at Buddhismens Nirvana, Lærens maaske største Idé, Jeg's endelige fuldkomne Udseelse og Opgaaen i Allet, synes at være noget uklart hos Lamaiterne eller i Tidens Løb at være traadt i Baggrunden for andre Dogmer. De levende Hubilganer spiller i Lamaismen en Rolle nogenlunde svarende til den, de afdøde Helgener spiller i Katolicismen, hvorfra Idéen muligvis ogsaa er laant. Bare at betragte og kaste sig i Støvet for en af de »levende Guder« giver Lamaiten nyt Haab og ny Forvisning om kommende Andel i den uendelige Salighed hinsides.

At Dalai Lama, Reinkarnationen af den populære blandt alle Buddhaer, Naadens Gud Avalokita, har faaet saa stor verdslig Magt, skyldes dog ikke hans Hubilganværdighed, eftersom de andre Storlamaer jo ogsaa er Buddhaer. Magten har han, som nævnt, faaet af de kinesiske Kejsere og først af dem fik han sin Titel Dalai-Lama: »Den umaadelig høje.«

Gurboguren, Dalai Lamas tempel, Erdene-zuu

Ogsaa i Mongoliet fik Lamaismen haade den aandelige og den verdslige Magt. Den mongolske Pave i Urgá anses dog for at staa et Trin lavere i Rang end den tibetanske Overlama, hvad førstnævnte imidlertid selv paa ingen Maade erkender. Da Dalai-Lama for en halv Snes Aar siden flygtede fra Tibet for Oberst Younghusbands indiske Ekspedition, søgte han Tilflugt hos sin mongolske Kollega; men denne lod ham paa enhver Maade mærke, hvor uvelkommen han var. Næynlig efter at Gegénen i 1911 lod sig udraabe til Konge i det uafhængige Khalkka (se GER 12)

og derved gjorde Ende paa det kinesiske Herredømme, har hans Stilling været stærk. Han anses for at være en Reinkarnation af den tibetanske Skriftkloge og Helgen Taranata; den første Pave i Urgá var en Søn af Fyrsten Tusjetu-Khan, der i Slutningen af 1700-Tallet gav Mongoliet ind under Mantschudynastiet i Kina, bl. a. »fordi Kineserne ligesom Mongolerne havde deres Klæder knappede i højre Side«, hvad Folkene Nord paa nok ikke havde. Den nuværende Bogdo-Gegén, eller som han ogsaa kaldes Khutukhtu, er den 8de Genfødsel, om hvem det er spaaet, at han skal blive den sidste. Var Klerikalismen mægtig ogsaa før den »levende Gud« blev Konge, saa er den nu og i Fremtiden almægtig.

Lamaiterne paa russisk Territorium, saaledes Burjaterne i Transbaikalien, har derimod ingen Hubilganer, da de russiske Myndigheder af gode Grunde ikke ønsker at dele den verdslige Magt med dem. Hos disse Lamaiter gælder kun Tsaren for en genfødt buddhistisk Guddom, og da den nuværende Kejser som Tronfølger gæstede Transbaikalien, vistest der ham samme Ære som en »levende Gud«. Burjaterne kom noget tidligere i Berøring med Lamaismen end med Kristendommen, Aar 1676, da der kom Lamamissionærer vandrende fra Urgá. Lamalæren gjorde store Fremskridt, og nu er alle transbaikalske Burjater forlængst Lamaiter. Deres ældste Tempel skriver sig fra 1741; de har nu 32 Templer og Klostre, og der vilde være langt flere baade Gudehuse og Lamaer, dersom ikke den russiske Regering havde opstillet visse Grænser for begge Dele.

Ligesom Ypperstepræsternes Autoritet er drevet til den højeste tænkelige Spids, saaledes er ogsaa Præsternes indbyrdes Rangforordning og deres Forhold til Lægfolket omhyggeligt reguleret. Ritualer er nøje fastsat og Trossætningerne udformede. Ingen vigtig Handling i Lamaitens Liv foregaar uden Præsternes Bistand; Kirken omklammer i Centralasien sine Troende lige saa fast, som den hos os gjorde det i Middelalderen.

Klostervæsen. — Naar man vil sætte sig ind i Lamaismens Organisation, er det nødvendigt at gøre sig klart, hvad en *Lama* er. Teoretisk er Spørgsmaalet let nok at besvare, da Ordet »Lama« nærmest svarer til »Munk«. I Virkeligheden er Forholdet dog noget anderledes, og en Lama maa snarest defineres som et Menneske, der kan læse og skrive, og som har tilegnet sig disse Færdigheder i et Kloster. Lamaernes Antal er uhyggelig stort. Det er for enhver lamaistisk Fader en Æres-sag at se mindst en af sine Sønner som Lama; desuden er det for Sønnen en Salighedssag, eftersom selv den frommeste Lægmand ikke maa læse i de hellige Bøger, og derfor trods alle gode Geringer højest kan gøre sig Haab om at genfødes som Lama i den næste Tilværelse, altsaa et helt Liv forspildt! I Transbajkalien er — grundet paa de særlige Omstændigheder — af en buddhistisk Burjatbefolkning paa ca. 250,000 Mennesker kun 234 faste Embedslamaer (Lægbrødrene iberegnet er der dog ialt ca. 10,000), men i Mongoliet og Tibet er mange Steder endog $\frac{2}{3}$ af hele den mandlige Befolkning Medlemmer af den gejstlige Stand!

I Mongoliet sendes Drengene »i Lære« hos en eller anden Tempellama, naar de er 7—8 Aar gamle. Her lever de under streng Disciplin, lærer tibetansk A-B-C og Opremsning af tibetanske Bønner. Senere maa de tage aktiv Del i den tre Gange daglig stedfindende Gudstjeneste, hvor de foruden Korsangen efterhaanden lærer at udføre en Mængde mystiske Ceremonier. I Klostret lærer Eleven den hellige, tibetanske Literatur, hvis to Hovedværker er Kandsjur og Dansjur. Den første er en Samling af 1083 særskilte Arbejder og blev i det 9de Aarh. oversat fra Sanskrit. Den

anden indeholder alle Lamaismens Læresætninger og er skrevet i det 18de Aarh.; den er endnu fyldigere end Kandsjur, idet den er paa 225 Bind. Værkerne er dog ikke indbundne paa evropæisk Vis, men opbevares som løse Blade med gylden Skrift mellem Træplader, der altsaa udgør Bindet. Hvor højt Værkerne værdsættes, ser man af den Omstændighed, at Burjaterne maatte betale 7000 Okser for deres første Eksemplar. — Det tibetanske Sprog har i Centralasien samme Plads og Vigtighed som Latin i vor Middelalder; man har derfor ogsaa ret træffende kaldt det »Centralasiens Latin.«

Har Eleverne i Sinde at blive i Klostret — eller rettere, kan de opnaa dette — er der naturligvis ingen Grænse for, hvorlænge de forbliver der; men Klostrene kan, hvor store de end ofte er, selvfølgelig kun optage et begrænset Antal af dem, og $\frac{4}{5}$ af Eleverne lever der derfor kun til en Alder af 18—25 Aar. Paa deres første Trin benævnes de Higurik; som Regel søger Higuriken at naa den laveste Lamagrad Bandi, før han vender tilbage til sin Hjemstavn, hvor han i det Hele og Store lever den almindelige Befolknings Liv. Ganske vist er der med Lamaværdigheden forbundet visse Forpligtelser, saasom Løftet om at leve i Coelibat; men i Praksis er det oftest kun de egentlige Tempellamaer, der lever i kønslig Afholdenhed; og selvfølgelig øger Lamatitlen vedkommendes Anseelse, ligesom den jo giver ham øgede Chancer i Livet hinsides. Desuden er Steppe-Lamaen fritaget for at betale Skat og har Ret til naar som helst at gæste sit tidligere Kloster, hvor han navnlig tilligemed Lægfolket indfinder sig til de store religiøse Fester, og hvor han for øvrigt kan deltage i »Zanit«-Diskussionen.

Gandan klosteret i Ulaanbaatar.

Klosteret Gogchin i Kuplet Bereeven Hiid

»Zanit« var af Tsong-Kabá formodentlig bestemt til Aandsgymnastik for Lamaerne og er, hvad man kan kalde den højere lamaitiske Dogmatik. Den drager ved første Øjekast Tanken hen paa Sokrates, men ved næste opdager man, at den snarere minder om Erasmus Montanus. Forf. af denne Artikel har engang haft Lejlighed til at overvære en Zanit-Diskussion. En Mængde Lamaer sad i Templet paa lange, lave Forhøjninger med Benene trukne ind under sig og drøftede — øjensynligt yderst interesserede og optagne — et eller andet Emne. En rejste sig op og udtalte sin Mening; næppe havde han talt ud, før en anden ivrigt faldt ham i Talen, mens andre med lysende Øjne og største Utaalmodighed sad og ventede paa at kunne give deres Besyv med i Laget. Intet Øjeblik standsede Diskussionen, tværtimod blev den stadig mere højroret. En Evropæer maatte med eller mod sin Vilje imponeres af saa megen Veltalenhed og saa inderlig Gaaen-op i et sikkert vigtigt Spørgsmaal. Naturligvis virkede det noget afsvarende bagefter at erfare, at Stridens Æble havde været: »Hvorfor har Haren ingen Horn?« — Et andet Emne er f. Eks.: »Hvorfor bliver Fuglene ikke vaade?« eller: »Da de Hvide skal genfødes som Fisk (antagelig fordi de plasker saa meget i koldt Vand), og da Fiskene nærer sig udelukkende af rent Vand og ikke dræber noget levende (!), er de Hvide da ikke syndfri?«¹⁾

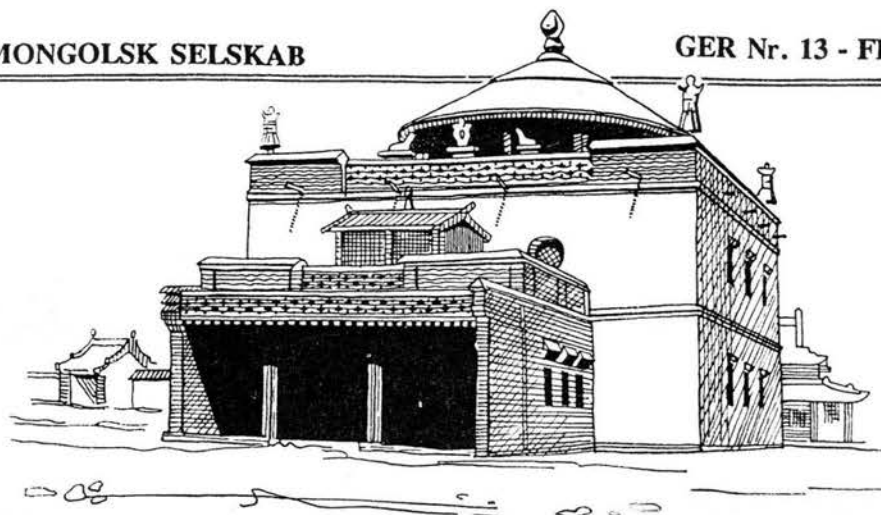
Den, der haaber i Zanit at stifte Bekendtskab med en Videnskab, som giver sig af med konkrete og levende Sager, bliver skuffet. Zanit bestaar udelukkende i skolastiske Øvelser, og den Deltager er den lærdeste, der i en Fart kan huske de fleste passende Citater af de hellige Bøger. Alligevel kan man ikke uden videre frakende Zanit enhver Betydning. Ikke alene er den i Stand til at give sin

Mand en vis Grad af aandelig Smidighed og Færdighed i logisk Analyse; men da de hellige Skrifter ofte omtaler Ting og Begivenheder i forskellig Sammenhæng og paa mere end en enkelt Maade, vil den i Diskussionen deltagende Lama jævnlig have Lejlighed til at faa en Sag at se fra flere Sider, ligesom han ikke er udelukket fra at gøre sine personlige Anskuelser gældende. Men naturligvis er Rutinen det afgørende og det, alle Deltagere søger at opnaa. Ligesom der ved Klostrene findes Afdelinger for Undervisning i andre Videnskaber, er der ogsaa mange Steder oprettet særlige Fakulteter for Zanit. Ved et saadant Fakultet kan en Lama opnaa Titel af Gebjsi, hvilket svarer til vort »Kandidat«; men stiler han højere, maa han rejse til de aller berømteste Zanit-Skoler, hvor han disputerer for Graderne Daramba og Maramba. Den sidste Grad er overmaade sjælden og vanskelig at opnaa, og dens Indehaver betragtes som en meget ophøjet Personlighed.

For en Fuldstændigheds Skyld kan nævnes, at Klosterorganisationen ogsaa omfatter Nonner, de saakaldte Sjabagantser. Disse kan dog først ordineres ved en vis høj Alder, og de fleste af dem er gamle Enker, der giver Afkald paa alle jordiske Ting, afraager deres Haar og lever et fromt Liv. De kan ikke glæde sig ved nogen større Højagtelse blandt deres Landsmænd, dels fordi Kvindens Stilling i Samfundet overhovedet er en meget underordnet, dels ogsaa fordi Nonnerne ikke besidder de mandlige Lamaers boglige Lærdom.

Klostret spiller en overordentlig stor Rolle i Mongolens Liv. I dem er jo ogsaa koncentreret Centralasiens hele Intelligens og Dannelse. Til Tibet og andre hellige Steder udgaar herfra de stadige Pilgrimstog, der holder Forbindelsen og Fællesskabet vedlige med andre Folkeslag; her

¹⁾ Lamaiterne spiser aldrig hverken Fugl eller Fisk: man maa derfor have dem undskyldt for deres ringe Kendskab til Fiskenes Levemaade.

Maidar Dacon templet i Ouguiin-gol klosteret

holdes den buddhistiske Filosofi i Ære, her samles alle Nyheder og Efterretninger, her studerer de talrige Lamastuderer Teologi, Logik, Retorik, Etik, Medicin og Astrologi, dyrker rituel Malerkunst og Musik etc. Man kan derfor kalde Klostrene Centralasiens Universiteter. Utvivlsomt er de mange forskellige Afdelinger i de hellige Literatursamlinger i Stand til at udvide Lamaens Horisont, naar han blot gider læse dem, og den ærgerrige gejstlige kommer derigennem til at staa ulige højere end ikke blot Steppemongolen, men ogsaa Fyrsten, som styrer Koshungen. Det er da naturligt, at mange Lamaer faar Anvendelse som Raadgivere hos de mongolske Fyrster og derved endnu en Grad øger Gejstlighedens Indflydelse paa Folkets Liv.

Centralasiens Klostre indskrænker sig ikke til at omfatte en enkelt eller nogle faa Bygninger. Ganske jævnlige udgør de hele Byer, i Nomadelandene de eneste fastboende Samfund, der overhovedet findes; men ikke Byer i almindelig Forstand, kun umaadelige Munkekolonier, der lever af Pilgrimmes Gaver, og i hvilke Vindskibeligheden højst er repræsenteret af lidt Handel, der drives af et Faatal Kinesere eller — i Nordmongoliet — Russere. I Urgá f. Eks. bor der 20—30,000 Lamaer og næsten ingen Lægfolk. Templerne er i en modereret kinesisk Stil med tydelig Paavirkning af indisk Arkitektur, ja endogsaa, underligt nok, af ægyptisk, for saa vidt som man mange Steder træffer den ejendommelige paralleltrapezformede Vindues- og Døraabning. Munkene selv bor enten i Træhuse eller i de runde Filttelte, der træffes hos næsten alle asiatiske Nomadefolk. Paa Steder, hvor intet Tømmer vokser eller kan skaffes, er Telte de eneste Boliger, medens Templerne da opføres af Sten. Lamaernes Dragt er fodsides Kitler i rød, gul eller brunrød Farve.

Lægfolket. — Hvad nu angaar Lægfolkets Kendskab til sin Religion og dets Deltagelse i det kirkelige Liv, saa er begge Dele stærkt begrænsede. Den verdslige Mongol besøger hovedsageligt kun Templerne ved de store aarlige Fester, og før han kan betrede de hellige Rum, maa han udføre forskellige Ceremonier, af hvilke en bestaar i, at han maa vandre eller krybe rundt om Templet fra Øst til Vest (Templers og Hytters Indgang er altid mod Syd). Denne Vandring om Templet er forøvrigt et af Stridsspørgsmaalene mellem de Røde og de Gule, idet de første foreskriver, at Lægfolket skal gaa rundt fra Vest til Øst. Visse af Templernes Afdelinger tør en Kara-Khun¹⁾ slet ikke betrede, saaledes de øvre Etager, dersom Templet har mere end en. Han er i alle Ting afhængig af Lamaerne, hvis Hjælp han maa paakalde, og hvis Raad han maa indhente ved saa at sige hvert eneste Skridt, han foretager sig. Ved Barnefødsel, ved Bryllup og Begravelse, ved Uddrivelse af Aander, for Paavisning af tabte eller stjaalne Genstande, i Sygdomstilfælde, ved vigtige Beslutninger og ved de »kritiske Perioder«, der hvert 9de og 12te Aar indtræder i enhver Lamait's Liv, foruden ved utallige andre Lejligheder maa Tempellamaen, Astrologen og Lægelamaen raadspørges.

For sit timelige og evige Vels Skyld slæber Mongolen derfor sine sidste Krummer til Klosteret, og dette lever og blomstrer paa de mange sammenbragte Smuler. Klostrene har som sagt vældig Betydning for Mongolen; under Besøg i dem føres en hel Række nye Indtryk ind i hans enformige og besværlige Liv. Der ser han prægtige Bygninger, festlige, overdaadigt inscenerede Gudstjenester, smukke Processioner, Masser af Pilgrimme og bedende. Han ser lærde Lamaer, hvis Visdom imponerer ham, og meget andet, som han ikke møder i det graa Hverdagsliv paa Steppen eller hjemme

¹⁾ »Sorte«. Hentyder til, at Lægfolket ligesom Kineseren bærer sit sorte Haar langt, flettet i en Pisk.

Cogchin templet i Ongiin-gol klosteret

i sin Filt-Jurta. Fra Mongolens tidligste Barndom staar Besøgene i Klostrene for ham som noget lyst og festligt, og Klostret er altid i hans Forestilling et Sted omgivet af Højhed og Hellighed.

En Kara-Khun har i Reglen kun det nødvendigtigste Begreb om sin Religions dybere Indhold. Han maa jo ikke læse i Skrifterne og indskrænker sig derfor oftest til at stole paa Lamaernes bedre Kundskaber og for øvrigt dreje sin Bedemølle, d. v. s. holde de i denne indeholdte skrevne Bønner i stadig Bevægelse, samt saa ofte som muligt fremsige Bønnen eller Besværgelsen: »Om-ma-ni-pad-me-hum«. Disse Ord er Lamaismens Kvintessens. Man kan se de 6 Stavelser anbragt overalt paa Templerne Vægge, paa Klipper og paa Træer, paa Papir, der bringes Guderne som Røgoffer, og paa Papir, der ustandseligt snurrer rundt i en Bedemølle. De er det første, Barnet lærer at fremstamme, og det sidste, der kommer over den døendes Læber; de synges af Lamaiten i Tempel og Telt, de fremsiges af Karavaneføreren, naar han

paa sin Kamel rider gennem Gobi; de mumles, naar der er Fare paa Færde og anvendes kort sagt ved alle mulige og umulige Lejligheder. Der findes forskellige Versioner af Formulærens Betydning; efter Koeppen skal de gaadefulde Stavelser ikke betyde andet end: »O, Juvel i Lotusblomsten, Amen!« — Meningen er dunkel, men netop denne Omstændighed har sat Lamaerne i Stand til at lægge alt ind i Ordene. Ogsaa de enkelte Stavelser anvendes hver for sig. Saaledes er »Pad« Forbandelsen over de onde Aander, »Hum« Velkomsten til de gode.

Foruden i Templerne tilbeder Lamaiterne ogsaa deres Guder ved saakaldte Obon'er. Til disse har enhver Lægmand Adgang. De findes baade paa flad Mark og paa høje Bjærgtinder, kan simpelthen bestaa af et Træ, men er oftest Stendysser eller kegleformigt opstablede Træstammer. Her bringer Mongolerne Guderne deres Offer i Form af aflange, tynde Stykker Silketøj (Khadák), The, Knogler af Offerdyr, Mønter o. s. v.

[artiklen fortsætter i næste nummer af GER]

Bemærkninger om det mongolske skriftsprog

Hvorfor har mongolerne valgt en skrift som skrives lodret oppe fra og ned efter?

Mongolerne har altid levet som nomader. De er hyrder, der i nær kontakt med naturen lever af deres dyr og flytter dem fra græsgang til græsgang. Desuden lever de af jagt. Mongoliet er et land med blå himmel. "Den Blå Himmel" er hellig for mongolerne. Dødelig dårede mongolske soldater ville som det sidste stønne "Oh, Den Blå Himmel". Mongolerne holder den blå farve i ære. De fødes med et blåt mærke (mongolplet). De giver et blåt tørklæde (hadak), som den mest respektfulde gave til deres gæster eller ved andre vigtige ceremonier.

Det mongolske skriftsprog, som skrives lodret oppe fra og ned efter og fra venstre til højre, symboliserer mongolernes ønske om at forbinde himmel og jord, lovpriser det jordiske liv og det u dødelige sted og tid. Dette er et fantastisk flot symbol. Det mongolske skrift

sprog minder os om kærlighed og beskyttelse af naturen, som har skabt mennesket. Mennesket stammer fra en forbindelse mellem Fader Himmel og Moder Jord.

Ifølge en gammel mongolsk opfattelse består mennesket af 3 forskellige elementer, som er 'det øverste element' (intellektet), 'det mellemste element' (sindet), og 'det nederste element' (kroppen). Disse 3 elementer er tæt forbundet med hinanden. Det øverste kontrollerer de to andre. Det mongolske skriftsprog er et udtryk for menneskekærlighed. Formålet med at blive født som menneske bliver kun til en helhed, hvis personen til stadighed uddanner sig og får større indsigt. Et menneske med rene tanker og klar hjerne kan overkomme en masse i livet og kan leve et lykkeligt og fredfyldt liv. Den lodrette mongolske skrift symboliserer stærke bånd mellem de øverste, de mellemste og de nederste niveauer. Jo stærkere disse

bånd bliver, jo skarpere er hjernen og jo mere stolt vil mennesket føle sig.

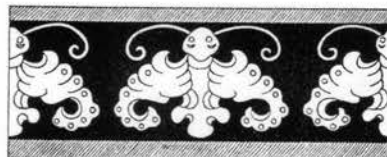
Mongoler optræder på den mest ærlige og mest oprigtige måde. Og de forbinder denne oprigtighed til deres hjerte. Det mongolske skriftsprog er et symbol på, at de skrevne ord kommer lige fra hjertet. Man kan i virkeligheden kalde det mongolske skriftsprog for en tilståelse fra hvad hjerte og sjæl rummer.

Kort sagt er det mongolske skriftsprog, som skrives oppe fra og ned efter fra venstre til højre, en vedkendelse af sin respekt for naturen, som er alt fra himmel til jord, og at de ord som skrives i den mongolske skrift er udtryk for personens tanker indeholdt i sjæl og krop. Mongolernes måde at hilse på hinanden på er et andet udtryk for denne oprigtighed. Når mongoler hilser hinanden traditionelt, lægger de deres højre hånd over deres hjerte, bukker deres hoved og bevæger det langsomt fra venstre til højre.

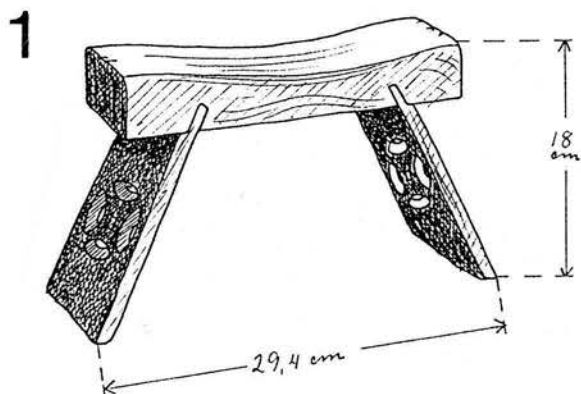
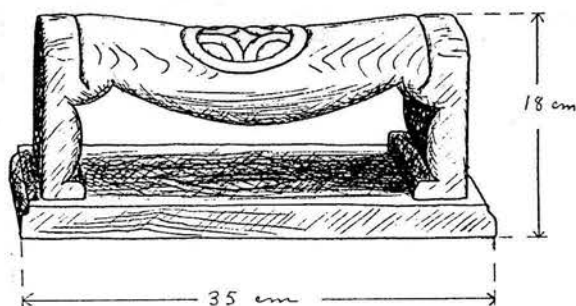
På denne måde kan man se, hvordan mongolernes syn på verden, filosofi, religion, traditioner, skikke og menneskelighed afspejles i deres skrift. ☺

Ts. Erdenebileg

Kilde: The Mongol Messenger
48(178):4, december 1994

Kender du mongolske genstande? en spørgeleg

På sine rejser til Mongolernes Land i 1936-1939 indsamlede Henning Haslund-Christensen omkring 2.500 mongolske genstande, som nu befinder sig i Etnografisk Samling på Nationalmuseet. I dette opslag vises tegninger af nogle af dem. De rigtige svar på spørgsmålene får læseren i næste nummer af Ger.

Spørgsmål (1):

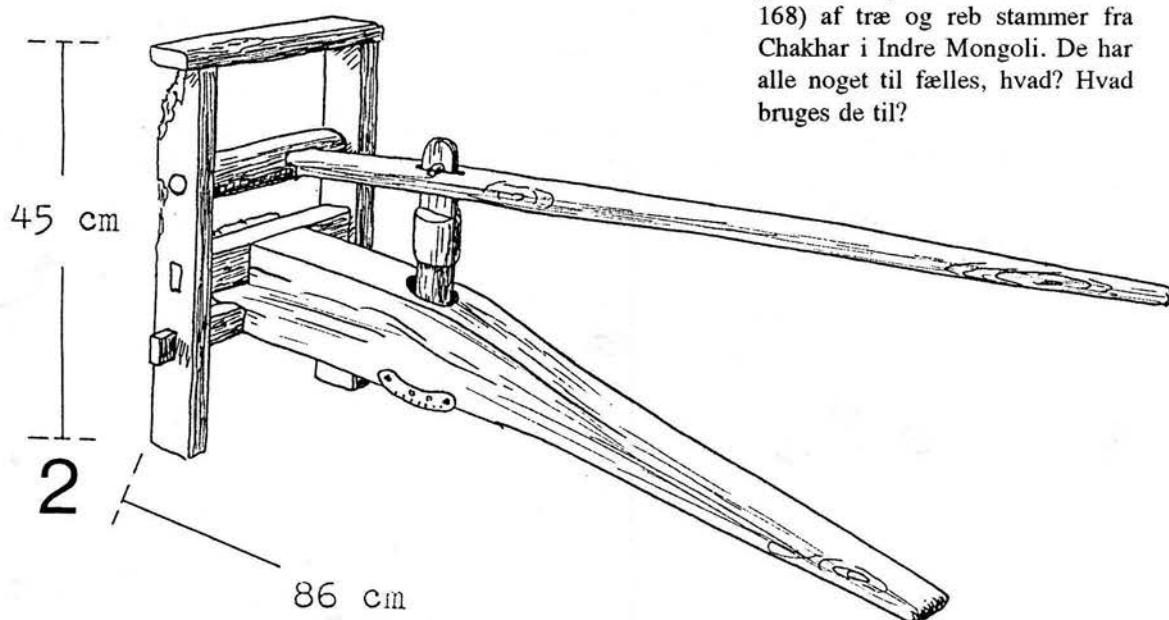
Disse 2 træ genstande (R.VII-113 .. R.VII-114) stammer fra klosteret Gegen Sume i Khorchin mongolernes område i det østlige Indre Mongoli. Hvad bruger man dem til?

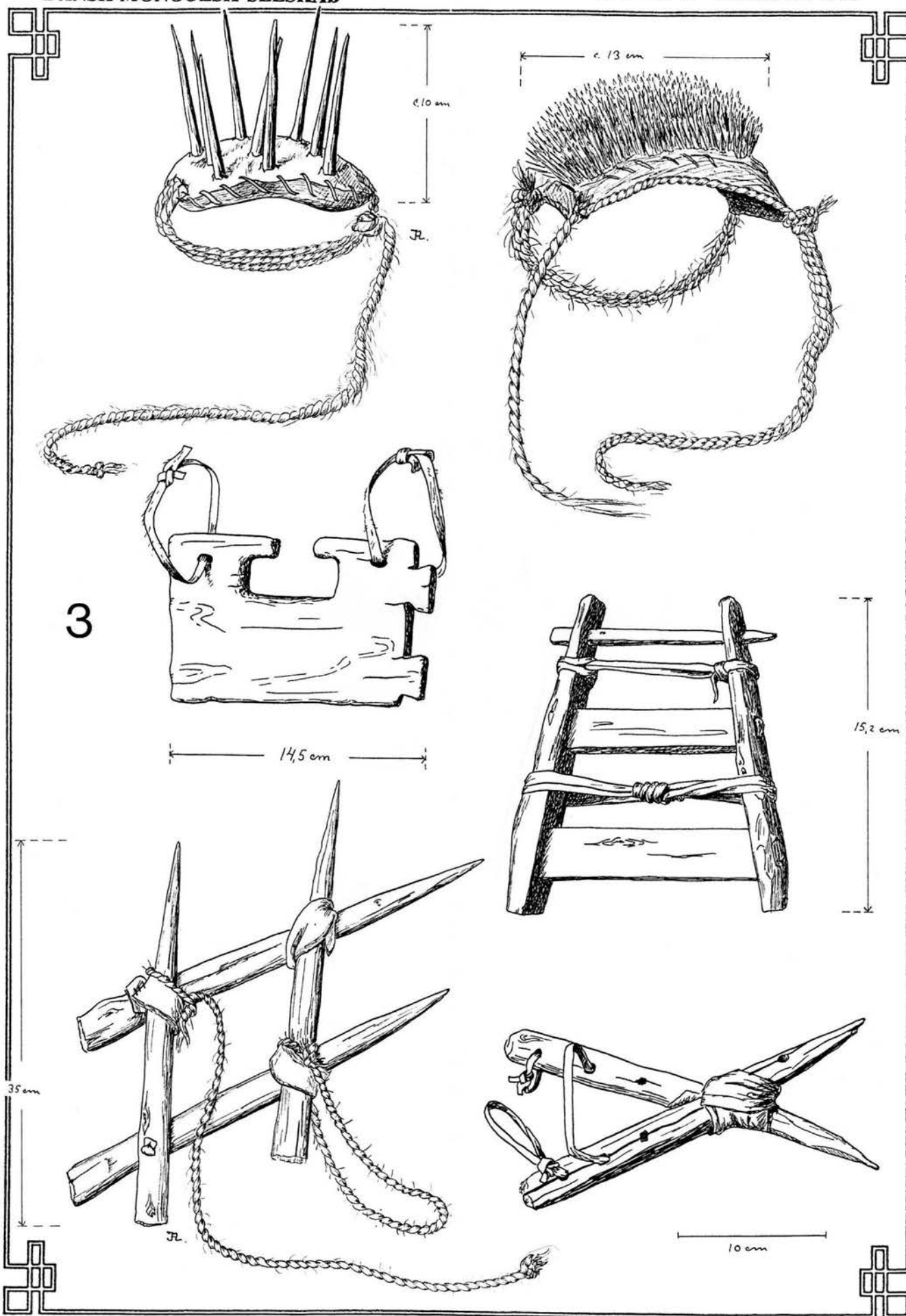
Spørgsmål (2):

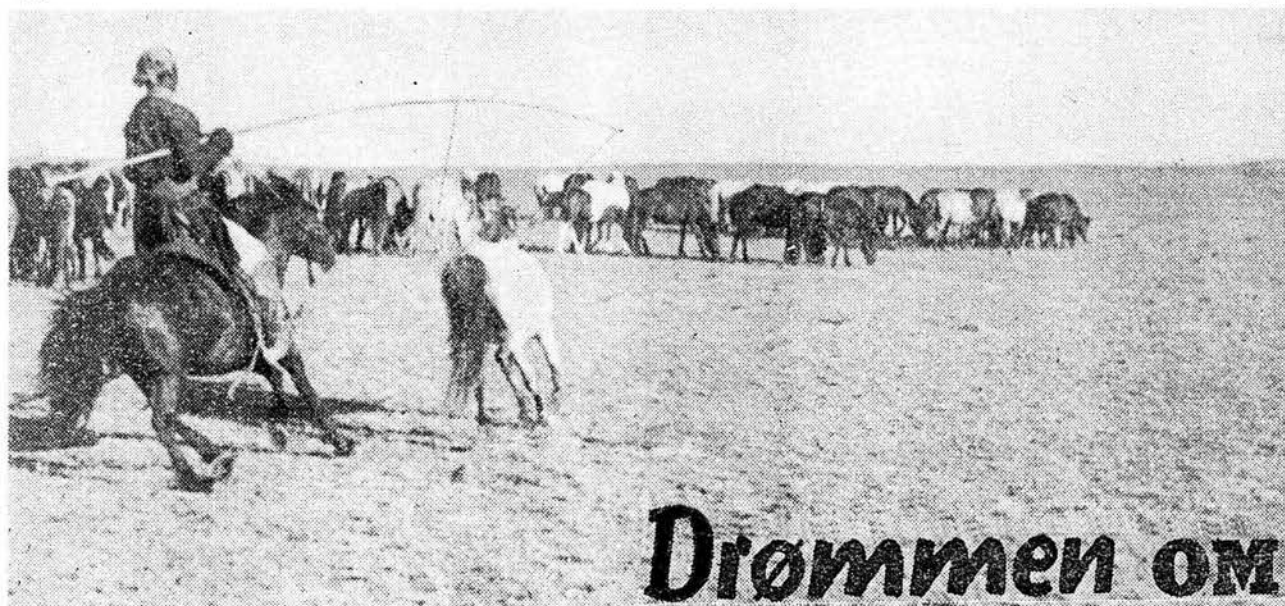
Redskabet nederst på denne side er af træ. Hvad bruger man sådan en til?

Spørgsmål (3):

På næste side ses 6 mongolske genstande (R.XII-163 .. R.XII-168) af træ og reb stammer fra Chakhar i Indre Mongoli. De har alle noget til fælles, hvad? Hvad bruges de til?

KAP. VIII.

Drømmen om EN BEDRE VERDEN

Paa Ulvejagt med Dangserung...

B.T. 9. marts 1942

Da Haslund-Christensen og hans Kammerater vendte hjem til Zobel-sletten efter deres mere end dramatiske Tur til Hertug Larssons Hovedkvarter, medbragte de en Ladning indsmuglet Stryknin, der kunde faa stor Værdi for dem i Vinterens Jagt paa Pelsdyr. De gravede Strykninen ned i Gaardens Mødding, hvor den fik Lov til at ligge urørt, til Ulvenes Pelse ved Juletid blev af fin Kvalitet. Haslund-Christensen havde imidlertid ikke Ro paa sig, og værre blev det, efter at han havde truffet Dangserung. Han var omkring de 50, men han havde en Skikkelse som en ung Atlet. Han fortalte Sagn og Oplevelser, der fik Eventyrblodet til at rulle raskere i den unge Danskers Aarer. Sammen drog de ud til nye Eventyr.

I GAGAARDENS første Høst var I forlængst blevet bjærget, og den havde været god og rigelig. Baade vore Heste-, Kvæg- og Faareflokkene var ved Indkøb og Tillæg blevet betydelig forøget i Sommerens Løb, og Antallet af Svin og Høns var steget til det dobbelte.

Nu gik vi i Gang med Forberedelserne til Vinterens Pelsværkskampagne. Ved Indgangen til den palisadeomgivne Gaardsplads byggede vi en Bod, hvis Disk og Hylder bugnede af Te, Tobak, Krudt, Bly, Bomulds- og Silkeruller i dejlige, rene Farver, foruden alt det meget andet, som kan vække en Nomades Begær. Væggene var prydede med kolorerede Reklamebilleder for et amerikansk Tobaksfirma, og en russisk Samovár stod hyggeligt dampende til fri Afbenyttelse for enhver, der ønskede sig en Kop hed Te.

Til Chef for Boden havde vi faaet fat i en kinesisk Pelsekspert, som havde opholdt sig mange Aar i Sibirien, hvor han havde antaget Navnet Alexander Ivanowitsch. Da vi ikke fandt, at dette russiske Navn passede til hans gule Fjæs og skæve Øjne, og da hans kinesiske Navn var os for indviklet, døbte vi ham Ping — og Ping hed han, saa længe han var Medlem af vort Samfund.

DET var en dejlig Tanke, at vi nu stod saa vel rustede mod den forestaaende Vinter, og at vi havde dejlige Huse med varmende Kaminer og store Forraad af al den Mad, som vi havde savnet saa frygteligt den foregaaende Vinter, hvor vi havde maattet leve udelukkende paa Kød og Mælk.

Men ligesom jeg skulde til at nyde alle disse Goder, var det, at jeg blev gode Venner med Dangserung, og han pustede til det Hav af Uro, som flød i min unge Krop. Naar Dangserung fortalte, udviskedes alle Ens vesterlandske Begreber om Værdien af nøgtern Fornuft, Maadehold og Begrænsning. Dangserung var selv Del af den store, uberegnelige Vildmark, og Eventyrets vilde Aand flød i hans Aarer. Bekvemmelighed, Mæthed, Forsigtighed betød intet for ham, saa længe han bare kunde være Deltager i Livets store Hændelser.

I sin grønneste Ungdom havde han været Munk i et af Vestmongoliets fjerne Klostre, men hans ubændige Kærlighed til Jagt og Kvinder havde hurtigt drevet ham ud af Munkecellens Cølibatliv og ind i den Tilværelse, han nu førte.

Hans kraftige Fysik, flotte Udseende og næsten dyriske Kontakt med Naturen gjorde det let for ham at leve det Liv, han elskede. Han behøvede ikke noget Telt eller Teltfrue, thi i alle de Lejre, han besøgte, stod Kvinderne villigt til Tjeneste baade med Mad og Varme. Og havnede han i en menne-sketom Vildmark, klarede han sig uden nogen af Delene og uden at beklage

Af HENNING HASLUND-CHRISTENSEN

Savnet. Dangserung var frygtet af mange, thi han var indviet i Tantrakultens Mystik. Han kunde forudsige Menneskeskæbner og forstaa Dyrenes Sprog.

★ ★ ★

OM Aftenen, naar Igagaarden sov, sad jeg ofte ved Arnen og lyttede til Dangserungs fascinerende Tale. En Aften, da vi diskuterede den forestaaende Pelsværkskampagne, begyndte han at fortælle mig om et Sted, der hed Kiækt, en fjern Dal mellem Bjergene mod Nord, hvortil Jægere fra tre forskellige Bjergstammer bragte de mest vidunderlige Pelsværker for at bytte dem med Mel, som sibiriske Bønder bragte ned fra Baikalomraadet. De skønneste Zobel-, Graaværk- og Hermelinskind blev bragt til disse Markeder i Kiækt, og de vilde gaa vor Næse forbi, da de alle blev bragt til Irkutsk af uforstaaende, sibiriske Musjiker.

Dangserung fortalte hele Natten om Bjergene ved Kiækt, deres fantastiske Dyreverden og om det vidunderlige Liv, man der kunde opleve. Pludselig, mens han fortalte Historien om en Bjørnekamp, han havde oplevet, fængede Eventyrets Gnist. Og mens jeg spurgte, og han besvarede, blev vi begge besat af dets lokkende Magt. Da det omsider blev Morgen, stod det klart for os begge, at vi skulde følges til Kiækt.

★ ★ ★

I Begyndelsen af November brød vi op. Vi medbragte Sølv, Varer og en Del af Igagaardens første Melproduktion, som vi transportererede paa store Slæder. Selv red vi paa kraftige Bjergponyer.

Det var et vidunderligt Landskab, vi gennemfo'r, men Vejen var besværlig. Den smalle Sti, vi fulgte, bugtede sig som en Aal gennem Terrænet. Snart fulgte den Dalgangens Bund for pludselig at vige udenom en Forhindring, der trængte den og os op paa de højeste Bjergkamme. Overalt laa der Sne, og slanke Birke, nøgne Lærketræer, ranke Graner og mørke Cedertræer stod hvidpudrede og snetunge som straalende Sagafigurer i det stille Sollys.

Vi kunde køre i Dage uden at se Mennesker, men overalt myldrede det med Dyrespor, og vi havde rig Lejlighed til at studere Vildmarkens Liv. Dangserung gjorde hyppige Afstikkere for at følge et nysat Spor, og som Regel kom han tilbage med Bytte.

Til Tider passerede vi Steder, hvor et af Naturens Dramaer kort forinden var blevet udspillet. Dangserung standede med et Ryk, hvor en snigende Ulv havde haft sin Færd, og vi sporede den til det Sted, hvor den havde kastet sig over en uerfaren Unghjort. Jeg opdagede kun en spæd Opsats, Skind- og Skeletrester samt en Mængde blodrøde Spor og Pletter i den hvide Sne, men mens Dangserung gav sin hviskende Forklaring, saa jeg hele den makabre

Dødskamp blive op-
rullet for mine
Øjne.

Da han havde sluttet sin Fortælling, stod han en Stund og vejrede som en Jagthund, der søger Fært. Og saa hviskede han: „Hjorteæderen ligger ikke langt herfra. Den er saa forædt, at den sover nu — den maa ligge indenfor de Træer derhenne!“ Og ganske rigtigt, faa Minutter senere var Hjorten blevet hævnnet, og vi kunde gaa tilbage til Slæderne med den vinterskønne Bælg.

★ ★ ★

OMSIDER naaede vi frem til det syvende Pas, der danner den sydlige Indgang til Kiækt-dalen, og dernede laa vort Maal som en solhvid Aakande i sin Indramning af himmelstrøbende Bjerge. Langs Fodbjergenes Rand skimtedes Boplad-

ser, der i det vældige Landskab saa ud som smaa, sorte Punkter. Og Dalens hvide Flade inddeltes i symmetriske Figurer af de mange Slædespor, der forbandt de forskellige Lejre. Den følgende Dag ejede vi allerede vor egen Boplad, som vi tiltuskede os for en Sæk Mel, og i de følgende Maaneder var vi selv Medlemmer af dette lille, isolerede Samfund.

★ ★ ★

DE følgende Dage tilbragte vi med at stifte Venskaber, og det var ikke svært blandt disse venlige Naturbørn. Men en Dag havnede jeg i en Hytte, hvor man kun bød mig det strengt obligate Gæstevenskab, og hvor det var tydeligt, at jeg ej var velset. Jeg forsøgte efter bedste Evne at opnaa en venlig Kontakt, men alt var forgæves. Alle holdt sig paa Afstand, ingen viste Spor Nysgerrighed, og Husherrens Mine var streng og afvisende.

Jeg saa mig omkring i det lille pydelige Blokhús for at finde et godt Samtaleemne og opdagede til min Forbavselse, at der paa Væggen hang tre hypermoderne Rifler. Jeg bad om Tiladelse til at bese dem, og indledede en lille Sludder, mens jeg sammenlignede dem med min egen Mannlicher. Det var tydeligt, at jeg nu havde fundet et Emne, som interesserede Husets Herre, og han begyndte langsomt at tø op.

Pludselig studsede jeg ved at høre ham indflette nogle tyske Ord og Vendinger i sin Samtale, og han smilede ironisk ved at se min Forbavselse. Uden at sige et Ord gik han hen til en Kiste, hvorfra han fremtog et stort Fotografi, som han rakte mig. Billedet forestillede en flot Mand iført russisk Oberstuniform. Efter at have studeret Billedet nøje, vendte jeg mig spørgende mod Husherren — og maatte saa atter se

Ulven er Mongolernes Dødsfjende. Her er en Ekspedition, der har nedlagt et Prætekseemplar og som bringer det hjem til Lejren paa den hurtige og sikre Ponys Ryg.

paa Billedet. Den gallonerede Oberst med det ordensbehængte Bryst paa Fotografiet og den skindklædte Indfødte, som sad paa Hug ved Ilden, var jo samme Person.

— Engang, sagde han efter en Stunds Grublen, da jeg var meget ung, higede jeg efter den Civilisation og Kultur, som du repræsenterer. Det var mit Livs store Fejltagelse.

JEG sporede en Historie og ventede i Spænding paa, at han skulde fortælle den, men han sank atter hen i verdensfjerne Grublerier. Til Tider betragtede han mig barskt og bittert, men jeg lod mig ikke afskrække og blev roligt siddende i Forvisning om, at hvis jeg skænkede ham min Fortrolighed, vilde han belønne den med sin egen.

Da Røgfangeret omsider blev lukket, begyndte vi at veksle Ord, og det viste sig, at vi havde mange Tanker og Meninger fælles. Vi vedblev at samtale til langt ind i Natten, og da jeg næste Morgen red hjem til min egen Boplads, ejede jeg baade hans Venskab og tragiske Livshistorie.

Han tilhørte en rig Buriatslægt og havde tilbragt en rig og uforglemmelig Barndom paa de Steder, hvortil hans Stammes Nomadetilværelse havde ført hans Teltstæde. Med Mellemrum havde han besøgt en russisk Skole i Irkutsk, og da Krigen mod Japan brød ud, havde Lysten til at iklæde sig en flot Uniform og faa en god Riffel i Haanden drevet ham ind i de Frivilliges Rækker. Han havde udmærket sig i mangel en Strid og var efter Krigen blevet sendt til en Befalingsmandsskole, hvorfra han senere var blevet Officer ved de orenburgske Kosakker.

UNDER Verdenskrigen deltog hans Regiment i Kampene i Østeuropa, og han havde mange Historier at fortælle om nogle Dage i Warszawa, Lemberg og andre europæiske Byer. Men saa kom de Kampe, hvor Kosakernes Vovemod kom tilkort mod Flammekastere og giftige Gasser, og han var havnet bag en Fangelejr. Pigtraadsspærringer i Tyskland. Det var lange og drøje Aar, da han sad i sit Fængsel og drømte sig tilbage til sin Ungdoms frie Liv, men omsider kom Freden med Krigsfangernes Løsgivelse og Tilbagevenden til Rusland, som de fandt i Revolutionens Flammer. Det tog to Aar for den lille Skare Sabaikal-skij Kosakker at kæmpe sig frem til deres Ungdoms Jagtmarker ved den blaa Baikalsø, og da de endelig naaede det Land, for hvis Frihed de troede, de havde kæmpet og lidt, og som de havde drømt om og længtes imod i det tyske Fængsel, fandt de, at den nye og blodrøde Frihed, som de slet ikke forstod sig paa, ogsaa var naaet hertil, og at den havde fordrevet og ødelagt den Frihed, som de kendte til og elskede.

Saa havde den gamle Kriger og Buriatjæger atter rykket sine Teltstæde op for at drage ind i Mongoliet, hvor han var strejft hvileløs om, indtil han fandt denne verdensfjerne Dal. Her vilde han leve sit Liv til Ende, thi her havde han genfundet den Frihed og de Livsvilkår, som han havde lært var en Betingelse for et ægte Liv og en sand Lykke.

* * *

I Midten af December drog alle Kiæfts Jægere ud paa deres Jagtstier, hvorfra vi først ventede dem tilbage med deres Fangst i Slutningen af Februar, og vi benyttede os af Ventetiden til selv at gaa paa Jagt med Bøsse og Stryknin. Den buriatiske Oberst, som nu havde givet Afkald paa Rang og Titel, og som havde genoptaget sit Fødenavn, Bato, gik i Kompagniskab med Dangserung og mig, og jeg kunde ikke have haft bedre Læremestre end disse to erfarne Vildmarksjægere.

Vi havde tilstrækkelig Gift med os til at dræbe alle Bjergenes Ulve og Ræve, men det var en stor og indviklet Kunst at faa de snedige Rovdyr til at æde den udlagte Stryknin. Fra Skovenes Fyrretræer maatte vi først indsamle en Mængde Harpiks, som vi lod Kvinder og Børn fra Nabobopladserne gaa og tygge paa i flere Dage. Naar saa Harpiksen var blevet godt gennemarbejdet, formede vi den over runde Stenkugler til Skaller paa Størrelse med en Hasselnød, hvorefter vi gennemskar Harpiksen for at kunne erstatte Stenkuglen med den nødvendige Stryknin.

I Sammenføjningen mellem de to Harpiksskaller fastsatte vi den ene Ende af et langt Hestehalehaar. Fra nu af maatte Harpikskuglerne med deres Strykninindhold ikke komme i direkte Berøring med Mennesker eller noget, der kunde bibringe dem Menneskelugt.

De frie Ender af Hestehalehaarene blev derefter fastbundet til en lang Kæp, hvorefter Kuglerne blev dyppet i en Gryde med smeltet Smør paa samme Maade, som naar man støber Lys. Naar Smørlaget omkring Kuglerne var blevet tilstrækkelig tykt, blev de rullet i en Pande med ristet Mel, for at dettes gennemtrængende Duft skulde fjerne den sidste Rest af Menneskelugt samt hidlokke Ulvene. Derefter blev Kæppen med Harpikskuglerne hængt op i et af Skovens Træer, hvorfra vi plukkede dem efterhaanden, som vi skulde bruge dem.

Naar vi udlagde Kuglerne, var vi altid til Hest, og vi bar dem i Hestehalehaarene, saaledes at de hverken kom i Berøring med os eller vort Sadelstøj. Naar vi saa kom til et godt Udlægningssted, slyngede vi Harpikskuglen saa langt fra os som muligt, hvorefter vi red nogle Gange rundt om Stedet med et Øjeblik Hestehalehaarene i Hænde. Paa denne Maade kunde vi virkelig overløste de forsigtige Ulve og snu Ræve, og vi bjærgede os en rig Høst af kostbare Pelse.

Ulvene er Mongolernes Arvefjender, og de hades og frygtes. Som vore Forfædre i en svunden Tid troede paa Tilstedeværelsen af Varulve, tror Mongolerne, at der findes Skabninger, der kan lade sig forvandle fra et indsmigrende Menneske til en blodtørstig Ulv. Et Par Uger senere oplevede jeg selv et Eventyr, der nær havde fristet mig til at tro paa Rigtigheden af denne deres Paastand.

Eftertryk — ogsaa i Uddrag — forbudt.

LÆS I MORGEN:

Et Menneske i Ulveham

Oplevelser fra en udsendt medarbejder

Foråret 1994

Dette må være verdens største græsplæne! Man kan køre hundredevis af kilometer og der er stadig græs så langt øjet rækker på bakker og i dale - kun afbrudt af nogle store 'bed' på 50-300 ha ind imellem med hvede og foderafgrøder. Dette er Mongoliets 'bølgen-de grønne hav', som er et fascinerende og storslået syn med de hvide ger (filtteltene) spredt ud over landskabet som paddehatte. Plænen vedligeholdes af 25 millioner dyr, der ligesom menneskene fryder sig over, at der er blevet forår med lange lyse og ofte varme dage. Vejret er dog stadig omskriftende, og nætterne er kølige. Først efter den 20. juni begynder man at klippe får. Geder og får græsser sammen, mens kvæg og heste græsser hver for sig. Hyrderne følger med til hest. Det er først, når det er forår, at man fornemmer, hvor mange dyr her er i Mongoliet. Og i Ulaanbaatar er børnene også blevet mere synlige, nu hvor de leger ude til sent om aftenen. Foråret og sommeren er kort, men intens, så livet leves stærkt i disse måneder, hvor man helt glemmer den kolde vinter. Mange buboere længes efter at komme ud på stepperne og samle kræfter til den næste lange vinter ved at drikke masser af mælk fra både køer og heste.

Landskabet præges selvfølgelig meget af alle husdyrerne og af deres mange dyrebørn, men lærkesang, gøgens kukken, svævende rovfugle, traner i vandløbene, små vævre præriehunde, følfod, iris og mælkebøtter hører også med til billedet. Det er desværre temmeligt tørt endnu, så græsset er ikke så saftigt grønt. Der er ikke så

voldsomt mange blomster, men vi håber meget, at vi snart får en god og tiltrængt regn. Det er balsam for sjæl og legemne at lægge sig ned i det bløde græs, indsnuse de krydrende dufte, nyde solen og den blå himmel og lytte til fuglesangen. Så glemmer jeg alt om de mange uløste problemer i forbindelse med vores "husmandsbrugs-udstyknings-projekt" (opdeling af 5 store statsgårde til mindre og private kvægbrug) og får egergi til at tage fat igen.

Den 14-dages studietur til Danmark i april 1994 for i alt 7 mongolske deltagere fra henholdsvis Landbrugsministeriet, den "mongolske landboforening og en enkelt gård var afgjort en succes og har fremmet forståelsen på en række områder. Trods de mange vanskeligheder var det anstrengelserne værd, og pengene givet godt ud. Ikke mindst her, hvor der er så mange lag i kommunikationsvanskelighederne, og hvor det er umuligt at få alt oversat, "er det bedre at se 'en gang end at høre 100 gange", som et mongolsk ord-sprog siger.

Der skal ikke laves dansk landbrug i Mongoliet, men der skal skabes nye relationer og ny rollefordeling mellem Landbrugsministeriet og producenterne. Mongolernes besøg i Danmark skulle blandt andet tjene som indspiration hertil. Planøkonomien er slut. I det nye system skal det overlades til den enkelte at afgøre, hvor stor eller lille husdyrhold han/hun vil have, og hvordan bedriften i det hele taget skal drives. Det skal ikke som tidligere fastlægges af Landbrugsministeriet. Derfor besøgte vi forskellige typer landbrug med både 12, 40 og 130 køer, så det kunne illustreres, hvorfor disse landmænd havde valgt netop denne

bedriftsstørrelse. Vi var næsten "hele vejen rundt" i dansk landbrug gennem et intenst og omfattende program.

Det blev jo forår, mens vi var i Danmark. Da jeg efter 4 ugers forløb kom tilbage til Mongoliet, var foråret så småt begyndt. I maj 1994 har vi haft forskellige konsulenter herude til at formulere de endelige projektforslag, så der har også været pres på, siden jeg kom tilbage fra Danmark og dermed heller ikke mange frisdage. Men i dag, den 12 juni 1994, holder jeg fri!

I forbindelse med udstykningen af de 5 statsgårde, er der en masse økonomiske, juridiske og praktiske problemer, der skal løses. Jeg har derfor haft brug for at genopfriske mit kendskab til konkurs, tvangsauktioner og så videre. Min praktiske landbrugsbaggrund er dog også nyttig, idet Danida har betalt for såning af foderafgrøder til vinteren (gårdene er så forgældede, at de ikke kan få kredit!). Det er min opgave at tilse, at det rent faktisk sker. Mit øjemål rækker ikke til at vurdere om en mark er 50, 100 eller 200 ha stor, men jeg kan kende forskel på havre-, byg- og hvedekerner, hvilket trods alt fremmer troværdigheden! Hele processen med forhandlinger med bankerne om gældssanering og gældstergivelse har også været en god illustration af vanskelighederne i overgangen fra 'et politisk og økonomisk system til et andet. Landbrugsministeriet har været vant til at give ordrer, ikke til at y forhandle og finde kompromisser, som de nye tider kræver. Alt sammen er det nødvendige, tidskrævende og lærerige led i omstillingsprocessen.

Elsebeths arbejdsplads

Efterår og vinter 1994

'Verdens største græsplæne' skiftede farve fra grønt til gult, brunt og hvidt på mindre end 5 uger. Vi havde årets første snestorm den 14. oktober 1994. Landskabet er facinerende på alle årstider, men når det er sol og sommer, findes der ikke noget bedre sted at være end på de mongolske stepper. Blå himmel, vidunderlig ren og frisk luft, uendelig plads, krydrede duft af græsser og blomster, nomadernes gæstfrihed, en ro og harmoni hos mennesker og dyr, som ikke kan beskrives. Måske alle sanse-indstykkene er så stærke og alt føles så intenst, fordi sommeren er ultra-kort? På de ca. 100 frostfrie dage skal der sås, høstes og samles forråd til resten af året. Både mennesker og dyr skal samle kræfter til at klare en lang, barsk

vinter ude på stepperne. Alt dette som kontrast til livet i Ulaanbaatar, hvor de nyrige fører sig frem i store biler, samtidig med at fattigdommen stikker sit grimme ansigt frem.

Meget af mit arbejde denne sommer har heldigvis foregået ude på stepperne, så jeg føler, at jeg er godt rustet til vinteren. Jeg har drukket meget hoppemælk (smager frisk og lidt som kærnemælk), og ligesom mongolerne er jeg sikker på, den indeholder mange gode stoffer, som styrker immunforsvaret.

Der er foregået mange urolige ting i verden i 1994. Jeg prøver at følge med, men min egen verden og det meste af min tid og energi har længe koncentreret sig om vores "udstyknings-projekt", som består i opdeling af 5 forhenværende statsgårde til mindre og private

kvægbrug med hver 10-15 køer. Det langsigtede mål er at give et eksempel på en alternativ og billigere mælkeproduktion end den, der foregik på statsgårdene, og at få erfaring med private brug. Den 3. august 1994 blev regeringsaftalen om projektet underskrevet, og meget arbejde var selvfølgelig gået forud. Det var en stor dag, fordi vi trængte alle til, at rapporter og forberedelse blev afløst af konkret handling.

Dagen efter underskrivelsen startede vi informations-kampagne, indsamlede ansøgningsskemaer og så videre. En måned senere havde vi blandt de tidligere ansatte på statsgårdene valgt 73 landmandspar, som opfyldte de udvælgelseskriterier, der var opstillet. Det var en vanskelig og krævende proces, da vi jo havde langt flere ansøgere, end vi kunne imødekomme. Vi

gjorde det så godt, vi kunne indenfor de rammer, der var udstukket. Jeg håber og tror, jeg var med til at give processen et så menneskeligt forløb, som omstændighederne tillod, men det var ikke nogen nem opgave. Så mange menneskers fremtid og skæbne afhang af vores valg. Det ansvar føltes tungt. Derfor var det en lettelse, da udvælgelsen var overstået, og vi kunne koncentrere os om arbejdet med de valgte landmandspar. Endelig var vi nået dertil, hvor det egentlige udviklingsarbejde foregår sammen med de mennesker, der er målgruppe for Danidas bistand.

Hvert landmandspar har fået et tilskud på ca. 15.000 kroner til at bygge vinterhuse til dyrene for. For at få pengene ud så hurtigt som muligt, måtte vi selv tage dem med i bilen og sætte dem ind i de lokale banker på landmændenes nyoprettede konti.

Vinteren var nær. Vi kunne ikke vente på bankoverførsler, som kunne tage måneder. På en tur havde vi ca. 450.000 kroner med. De fyldte meget i lokale penge (tugreg), hvor den største seddel svarer til 15 kroner, men de fleste svarede kun til 1,50 krone!

Vi var glade og lettede, da alle pengene var afleveret. De nye landmænd havde fået deres bankbøger. Og vi havde fået deres underskrifter på aftaler om projektstøtte. Men glæden var kort.

Bankerne "glemte" at fortælle os, at de lokale afdelinger kun må have kontanter den sidste dag i måneden. Banken fjernede derfor de fleste af pengene igen for blandt andet at tilbagebetale lån til Nationalbanken! Jeg indrømmer, at min humoristiske sans blev sat på en hård prøve, og at det var en noget bestemt Elsebeth, som havde møde med banken for at gentage, hvordan det var aftalt at danske

skatteborgeres penge skulle anvendes! Men det hjalp. Pengene blev 'fremtryllet' igen efter rimelig tid.

Denne historie gives som eksempel på, at intet er 'bare lige' og på, hvad man oplever i et land, hvor økonomien er svag, og hvor bankvæsenet ikke er gearret til at yde service og agere i en mere åben økonomi. Alt dette er imidlertid vigtige (men tidskrævende!) erfaringer, så selv om vores projekt ser begrænset ud, gøres der mange erfaringer, som udvikler Landbrugsministeriet, og som også er nyttige for andre projekter.

Vi er alle en slags pionerer - både landmændene, myndighederne, Danida og mig selv - for der er ingen erfaringer med at etablere mindre, private kvægbrug eller med at opløse store gårde. Derfor møder vi hele tiden nye og uventede problemer, men vi får da en del af dem løst, ligesom vi lærer meget af vores fejltagelser.

Til gengæld er det fantastisk at opleve pionerånden hos (de fleste af) de nye landmænd, som har gjort et stort arbejde for at få vinterhusene klare i tide. Jeg sætter stor pris på samarbejdet med dem. Deres entusiasme er mange besværligheder værd. Det har heldigvis endnu engang vist sig, at ens eget engagement, ærlighed, interesse og respekt for andre mennesker ikke kender til sprogvan-skeligheder.

Derudover er der holdningsmæssigt sket noget, siden mine kollegaer i Landbrugsministeriet var på studietur i Danmark i april 1994. Vi har et meget tilfredsstillende samarbejde om projektet. Jeg føler derfor, at jeg de sidste måneder er blevet belønnet for det lange, seje træk, som det har været at nå dertil, hvor vi nu er. Samtidig har det praktiske arbejde med projekt-gennemførelsen fremmet den gensidige respekt og

forståelse samt i høj grad reduceret den ensomhed, jeg følte i jobbet indtil maj. Jeg ser derfor fremtiden fortrøstningsfuld i møde og har forlænget min kontrakt med et år, vel vidende at der fortsat vil være både mange problemer og skuffelser, men hvor er der ikke det?

Det fremgår vist tydeligt, at de nye landmænd og projektet står mit hjerte nær, og at jeg er meget glad for at arbejde med dem! Jeg har to gode støtter i Ole Oddgaard på den danske ambassade i Beijing, og i Eyvind Kristensen, konsulent, som forbrede projektet i maj, og som var her igen i september. Uden deres indsats var vi ikke nået så langt, som vi er.

Kommunikationsvanskelighederne er blevet reduceret, både fordi det i juni lykkedes mig at finde en god og permanent tolk, dels fordi mine to mongolske projekt-kollegaer bliver bedre til engelsk. Til gengæld er mit mongolsk håbløst!

I maj 1994 fik jeg en projektbil, en russisk jeep, og en god chauffør. På 6 måneder har vi kørt ca. 20.000 kilometer. Da vi maksimum kører 50 km/timen i gennemsnit, bliver det til 400 timer i bil. Derfor er det vigtigt, at vi alle føler os godt tilpas i hinandens selskab, så jeg er meget glad for mit lille, trofaste team. ☺

Elsebeth Andersen

Den spændende Ekspedition til Mongoliet

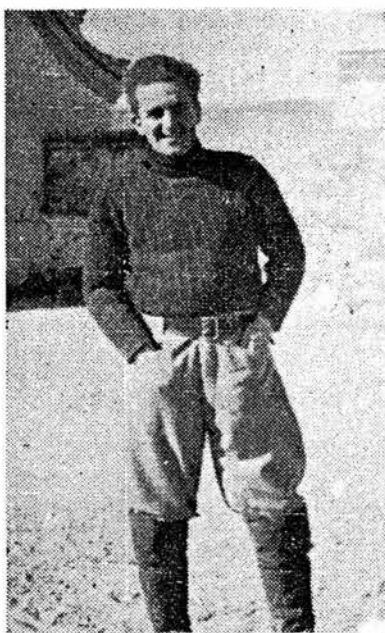
I
Som omtalt er den unge Arkæolog Verner Jacobsen, Søn af Bankdirektør Jacobsen, Herning, nylig vendt hjem fra den Tremandsekspektion til det indre Mongoliet, i hvilken han deltog. I disse Dage er Verner Jacobsen naaet tilbage til sit Hjem paa Østre Kirkevej, hvor vi i Gaar fandt ham travlt optaget af at ordne sine Samlinger.

Den unge Globetrotter fortalte i det følgende Par Timer spændende og interessant om sin dristige Tur, og vi skal i et Par Artikler gengive Indholdet af denne Samtale.

Ekspeditionens Forhistorie.

Leder af Ekspeditionen var Løjtnant Haslund Christensen, hvis Erfaringer som Opdagelsesrejsende skriver sig fra Ekspeditioner sammen med Læge Krebs og den berømte svenske Opdagelsesrejsende Sven Hedin. Haslund Christensen havde selv foretaget en orienterende Ekspedition til Manchuriet, fra hvilken han kom hjem med pragtfulde Samlinger og en Plan i Lommen til en stor, dansk Ekspedition. Men Midlerne var begrænsede, Finansiering nødvendig, saafremt Ekspeditionen skulde fuldføres. Det viste sig, at han fandt Opmuntring overalt, Carlsberg ydede sin Støtte, Staten traadte hjælpende til, og mange private Mennesker viste deres Interesse ved Tilskud.

Paa dette Tidspunkt kom Haslund Christensen i Forbindelse med sine to Rejsefæller, Sprogforskeren Dr. phil. Kaare Grønbæk og Arkæologen Verner Jacobsen. — Deres Formaal var at gøre videnskabelige Studier i det indre Mongoliet i Egne, der endnu var udforskede og af tilfældige Grunde sprunget over af tidligere Ekspeditioner. Danmark havde kun sparsomme Samlinger fra Mongoliet,

Arkæologen Verner Jacobsen, fotograferet i Mongoliet.

mens Svenskerne havde Verdens største gennem Hedins Indsats. Nu efter den danske Ekspedition hævder Danmark sig som en flot Nummer to.

Standset ud for den spanske Kyst.

En Dag i Maj sidste Aar startede man. Østasiatisk Kompagni ydede Rejsen gratis som sin Tribut til de tre uforfærdede Videnskabsmænd, der paa Trods af Urolighederne i Østen begav sig ud paa den farefulde Færd. Haslund Christensen havde med sig en Introduktionsskrivelse fra den japanske Minister i Stockholm. De Omraader, der skulde udforskes, stod nemlig under japansk Herredømme, og Ministeren havde for sikret, at Egnene forlængst var pacificerede. Dette var ogsaa rigtigt, hvadi angik Krigen mellem Japan og Kina, men andre Farer skulde vise sig at være lige saa alvorlige.

Den første Vanskelighed meldte sig, da Skibet befandt sig ud for den spanske Kyst. En af Francos Trawlere standsede det danske Fartøj, som efter at have givet Oplysninger om Rejsens Art, fik Lov at fortsætte. Sejladsen forløb nu uforstyrret, og efter to Maaneder ankredes der op ved Dairen i Manchuriet, der er Havnestad til Port Arthur, en smuk By, som Russerne har udarbejdet Byplan for.

Rejsens næste Station var Peiping (Peking), og herfra tog Ekspeditionens Deltagere med Jernbane direkte mod Nord til Kalgan, hvor den store Mur skæres, og videre til Suiyuan-Paotow. Urolighederne var ingen Steder større, end at det var muligt at opholde sig i Byerne. Her mod Nord naaede man endelig til den Bjergkæde, der skiller Kina fra det mongolske Omraade. Egnen er kultiveret af kinesiske Nybyggere, og da der fornylig havde været mange Røvere, som endnu huserede i Nærheden, forbød Myndighederne Ekspeditionen at drage videre, indtil Forholdene blev meddelt mere rolige.

Tre Maaneder i Mongoliets Hovedstad.

Man var naaet hen til Juli, og de tre Danskere maatte finde sig i at forblive i Suiyuan i tre Maaneder. Suiyuan er faktisk Mongoliets Hovedstad, idet den mongolske Regent residerer her, hans Navn er Teh Wang. Tiden forspildtes dog paa ingen Maade. Der var god Lejlighed till at gøre visse Grene af Ekspeditionens Arbejde. Kaare Grønbæk dyrkede Sproget og optog flere Plader, bl. a. Musikoptagelser, ved hvilke han blev udmærket støttet af Teh Wang, der er udpræget musikalsk. Den mongolske Musik er meget fremmedartet, har hverken Forbindelse med japansk eller kinesisk Musik, men Udlændinge værner sig alligevel forbavsende hurtigt til at nyde den.

Interview med Arkæologen Verner Jacobsen, Herning.

Endelig blev Tilladelsen givet til at rejse op i Landet. Lige inden Afrejsen mødte Ekspeditionen Hertug Larsen af Mongoliet, en Mand, som Danskerne fik umaadelig megen Glæde af at træffe sammen med, og hvis Historie ikke er helt almindelig.

En Missionær med Handelstalent.

Hertug Larsen er Svensker og hed oprindelig noget helt andet. I en ung Alder blev han udsendt som Missionær af „American Bible Society“, og hans Felt blev Mongoliet. Paa denne Missionsmark havde det altid været Skik at uddelte Bibler gratis til de indfødte. Alligevel var Afsætningen kun ringe. Svenskeren grundede over dette og besluttede forsøgsvis at sælge Biblerne i Stedet for at forære dem bort. Salget oversteg selv hans dristigste Forventninger. Nu da Biblerne kostede Penge, blev de pludselig interessante for Mongolerne.

Denne pludselige Opdagelse af sit fortræffelige Handelstalent udnyttede Svenskeren paa andre Maader. Han fik flere Varer at handle med og tjente sig i Løbet af faa Aar en Formue. Han traadte i Forbindelse med de fornemme verdslige og buddhistiske Mongoler og opnaaede af en saakaldt levende Buddha ved Navn Unga, at blive udnævnt til Hertug af Mongoliet. En levende Buddha er en høj Rangsperson hos Mongolerne.

Under de nuværende Forhold er det vanskeligt at drive rationel Handel i Mongoliet, og Hertug Larsen havde netop lagt op, da han traf de tre Danskere. Han overlod dem sin Hovedresidens, et gammelt mongolsk Tempel, Tjara Kurrie, med en mærkelig Historie. Hertil rejste Ekspeditionen, og her op slog de i Oktober Maaned deres Hovedkvarter.

Kilde: Herning Avis, 11. august 1939

Announce

Rundrejse i Mongoliet

Følg i Kronprins Frederik, Haslund Christensen og Djenghis Khans fodspor gennem Mongoliet.

Mongoliet er fyrrer gange større end Danmark, indbyggertallet er omtrent det halve. Størstedelen af landet ligger mere end en kilometer over havet med bjerge, skove og søer i nord og den uendelige Gobiørken i syd. Naturen er stærkt varieret. Vidtstrakte græsstepper, bølgede grønne bakker og røde sandstensklipper.

Om sommeren forvandles steppen og store dele af ørkenen til et overvældende blomsterflor, hvor nomadernes heste, kameler, yakokser, får og geder græsser. Steppen er også rig på vilde dyr som det årvågne murmeldyr, traner og ørne. I ørkenen møder vi vilde flokke af gazeller og khulaner - det asiatiske vildæsel.

Mongoliet er et af de mest spændende områder for fund af dinosaurer. I Gobiørkenens betagende røde sandstensklipper dukker der ofte dinosauræg og -knogler frem, efterhånden som klippen forvitrer. Ved solnedgang opstår en stemning, hvor man nærmest forventer at se en fortidsøgle dukke frem bag næste hjørne.

Hestevæddeløb og den kinesiske mur

Turen begynder med årets største nationale begivenhed, Naadam, en sportsfestival i hovedstaden Ullan Baator med hestevæddeløb, brydning og bueskydning.

Vi besøger nomaderne, der flere gange om året pakker deres „ger“, et feltelt, sammen og drager til et nyt sted med græs til dyrene. Vi smager på specialiteter som mongolsk ost og gæret hoppemælk.

Mongoliet har været næsten lukket land indtil demokratiseringen i 1990. Vi skal stifte bekendskab med landets religion, den tibetanske buddhisme, som under det kommunistiske styre blev stærkt undertrykt. Vi vil møde lama'er, der fortæller om genoplivningen af den knægtede religion, og politikere som fortæller om den svære vej til demokratiet.

Transporten foregår i jeeps. Mange steder er der ingen vej, men kun sandede hjulspor. Nætterne i vildmarken tilbringes i stationære ger-telte af komfortabel standard eller i medbragte telte. På rejsen frem og tilbage til Mongoliet gør vi stop i Peking og besøger Den store Mur og Ming-gravene.

Afrejse: 8. juli 1995
Hjemkomst: 27. juli 1995
20 dage/18 nætter
Pris: ca. 23.000,- kr
Rejseledere: Erik Winther
Jakobsen og Birgith Sloth
**Ring efter detaljeret
beskrivelse af denne tur.**

ISAS

Besøg hos de russiske kalmykker

Allerede før Kaarsberg nåede frem til Kalmykkerne, havde andre været på besøg. Således fortæller en tysker, Theophil Friedrich Ehrmann, i en bog udgivet fra Weimar i 1807 om sine rejser i det russiske rige. Han kom på sin rejse igennem kalmykkernes land et sted mellem Volga og Don. Den ene kendt fra romanen "Stille flyder Volga Floden" og den anden fra filmen "Don Sliphovitsch, mafiaens kontrapunkt".

Theophil blev inviteret på besøg i en kalmuk-ger. Han var dog ikke helt glad ved situationen, så han slæbte en del kvinder med for at have noget at vise frem. På billedet ser man ham stående med ryggen til og pege mod fyrsten, mens han skamroser disse voldsomt dekorerede damer, som ses lige til venstre for ham, iklædt matching hatte og deres ynde. I tilfælde at fyrsten skulle være til noget andet, har han medbragt 2 unge fyre, som ses til højre i billedet. De lokale mongoler har ikke før været udsat for gamacher og svalehaler, så de studerer rigtigt disse unge fyrers fremtoning og diskuterer hvad de ser, sandsynligvis ikke til de 2 unge fyrers fordel.

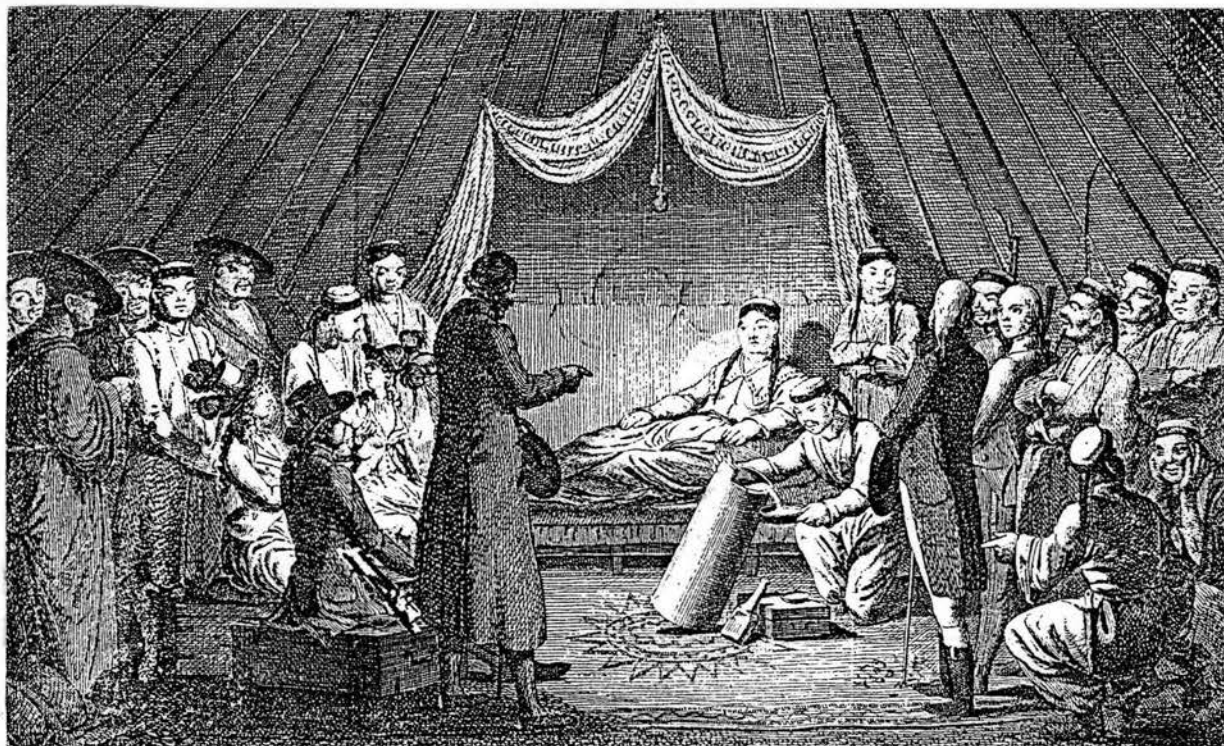
Kalmykkernes fyrste, Kalmaj Khan, ligger henslængt på sin sofa for at antyde social afstand til sine barbariske gæster, der er dukket op påklædt i de mest åndsvage udklædninger.

En ung mongol er igang med at hælde gæret hoppemælk op i nogle skåle, så fyrsten kan skåle med sine gæster. Den gærede mælk, som holder sine elefantøl

procenter, har sit navn, hoppemælk, fra en gammel mongolsk tradition. Den begyndte med at man drak en hel del af denne særlige mælk. Derefter blev der danset ved at man hoppede meget op og ned. Da det foregik inde i teltet, kunne man ikke bevæge sig meget rundt, men måtte nærmest hoppe på stedet. Det skete, at der nu og da var en ung energisk fyr som gik helt i ekstase efter at have indtaget en 3-4 liter gæret hoppemælk. Et ét halvt hop kunne han gå helt i stå, nærmest blev han lidt stiv i det. Andre måtte træde til og stikke et par fingre i halsen på ham, så han gav sig til at brække sig. Det var den eneste måde han kunne blive af med det overskud at smør, som havde dannet sin under hans heftige hopning. Dette smør blev senere under en særlig ceremoni overdraget til det lokale kloster, hvor det blev raffineret til smørolie. Denne menneskeskabte olie blev kun brugt ved nogle sjældne mystiske ritualer, hvor kun de øverste munke var til stede.

Billedet har Theophil valgt at lade fremstille ved denne audiens, netop nogle få minutter før han selv indtager denne læskende drik som den gærede hoppemælk er. Theophil var ikke nogen akademiker, men en militærmand, som i virkeligheden var udsendt spion. Han kløjs temmelig voldsomt i den hoppende drik, som han havde svært ved at få ned, da han var en temmelig stillestående person. Kun ved at give ham en gang ihærdige bank, lykkedes det, at få det hestlige stof ud af ham.

Tsehnay

ОЛОН УЛСЫН МОНГОЛ СУДЛААЛЫН ХОЛБОО
 НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА НАРЫН ГАЗАР
 МЕЖДУНАРОДНАЯ АССОЦИАЦИЯ МОНГОЛОВЕДЕНИЯ
 СЕКРЕТАРИАТ
 INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR MONGOL STUDIES
 SECRETARIAT

Liste over mongolister og deres skriverier

Sekretariatet for "Den Internationale Sammenslutning af Mongolister" i Ulaanbaatar arbejder på at lave en liste over forskere, som verden over beskæftiger sig med mongolerne og deres kulturhistorie. Man har bedt undertegnede at være koordinator for Danmark. Der skal både laves en liste over, hvad danskere har skrevet om mongoler, og en liste over danske forskere, som har beskæftiget sig med eller som beskæftiger sig med studiet af mongoler. Til dette projekt vil jeg bede om hjælp fra Dansk Mongolsk Selskabs medlemmer.

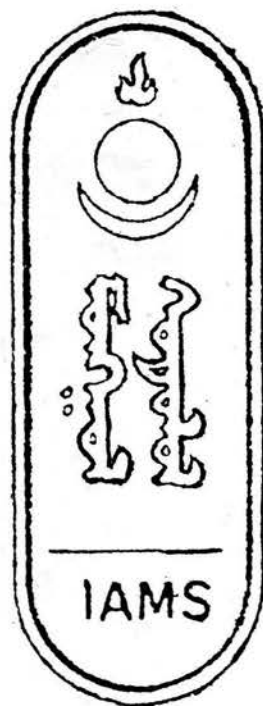
Sidste frist for boglisten er i 1996. Boglisten skal opdeles i forskellige emnegrupper. Medlemmerne i Dansk Mongolsk Selskab vil få en bogliste tilsendt. Jeg vil være glad for om nogen gider kaste et blik på den i jagt efter fejl og mangler. Rettelser og tilføjelser kan skrives på listen, som venligst bedes fremsendt til formanden. Jeg vil dog gerne have listen tilbage inden 1. juni 1995, så jeg kan bearbejde den.

Sidste frist for at sende oplysninger til en bog om "Who is Who in Mongol Studies" er i 1998. Med hensyn til listen over mongolforskere ønsker man følgende oplysninger om hver person:

- (1) Fuld navn, fødselsdato (dag/måned/år), fødested, dødsdato.
- (2) Uddannelse (eksamen/sted/år), forskningsområde, æresbevisninger.
- (3) Ansættelse (i kronologisk orden).
- (4) Liste over hovedudgivelser (dansk titel samt oversættelse til engelsk) samt total antal tryksager.
- (5) sort/hvid foto.

Lad mig høre fra personer, som ønsker at optræde i en sådan liste. Til denne liste vil gerne gerne have svar senest 1. juni 1995. Det vil også være fint at få andre navne end dig selv, hvis du kender en dansker, som er mongolist. Blot for at vise, at jeg dog har tænkt lidt over sagerne, nævnes her nogle ikke nulevende mongolister, som jeg mener, skal på listen. Der er selvfølgelig også en del nulevende, som jeg ønsker på listen, men jeg vil gerne høre fra Dansk Mongolsk Selskabs medlemmer først. ©

Rolf Gilberg

Albertsen, K. P.
 Borgstrøm, Kaj
 Boyer, Martha
 Grønbech, Kaare
 Hansen, Henny Harald
 Haslund-Christensen, Henning
 Jacobsen, Werner
 Krebs, Carl Imanuel
 Kaarsberg, Hans
 Schönebeck, Alfred

Mongoliets konsul i Danmark

Fra dansk side har man valgt direktør, civilingeniør A. Jungersen til at være Mongoliets konsul i Danmark. Der mangler endnu en godkendelse fra mongolsk side. Den kan man måske få, når Mongoliets statsminister kommer på besøg til marts i anledning af FNs topmøde i København.

Hvad er formålet med en konsul? En konsul får man i de lande man har et stort samarbejde med, men endnu ikke har udvekslet ambassadør med. For et fattigt land kan det være for dyrt at have ambassader i alle lande. Så må man klare sig med, at ambassadøren dækker flere lande. Hvis eet af disse lande er særlige aktive, er det en stor hjælp for begge parter at have en konsul. Konsulen tager sig af især forretningsmæssige interesser de to lande imellem, men tager sig også af besøgende fra det andet land, hvis der er behov for det. Konsulen interesserer sig også for de kulturelle forbindelser mellem de to lande.

Hvad er det for en person Danmark har peget på til at blive Mongoliets konsul i Danmark?

A. Jungersen (født 1934) har fået sin uddannelse gennem militæret, hvor han blev løjtnant ved ingeniør tropperne i 1955, senere kaptajn i 1960 og major i 1964. Jungersen tog eksamen i atomfysik fra Polyteknisklæreranstalt i 1962 og arbejdede i hæren som atomvåben ekspekt i perioden 1962-1967.

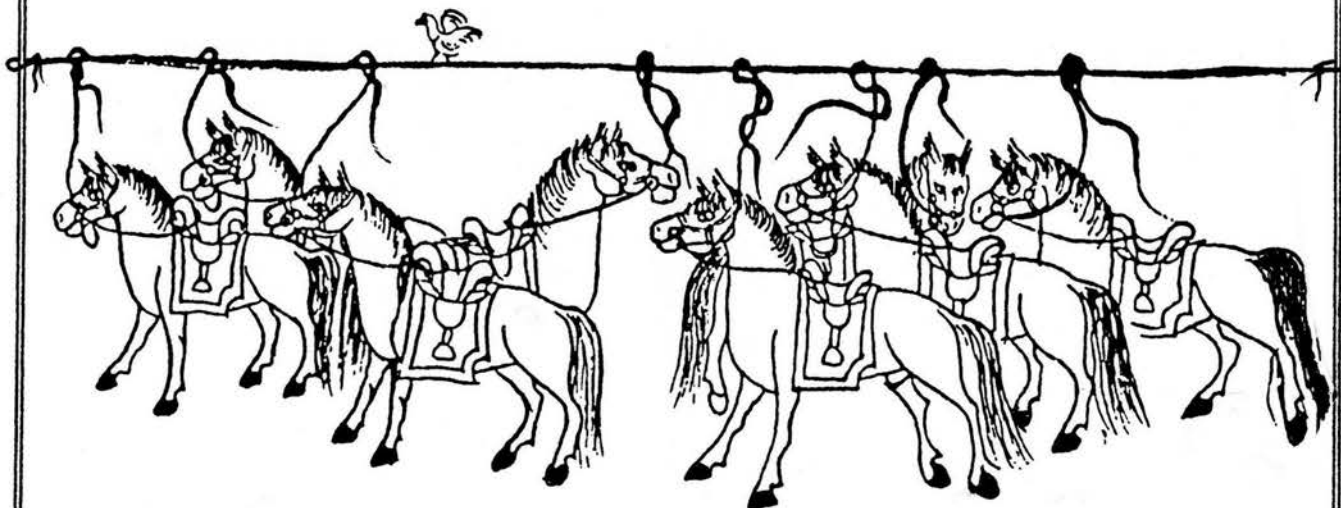
I 1967 forlod han militæret og blev 1967-1969 leder af 'Industrial Marketing Gutenberghus', 1969-1972 marketing direktør hos Codan Forsikring, 1972-1980 direktør hos Metro, 1980-1981 direktør hos De Danske Eddikebryggerier og fra 1981 direktør for Uniscrap a/s genvindingsindustri.

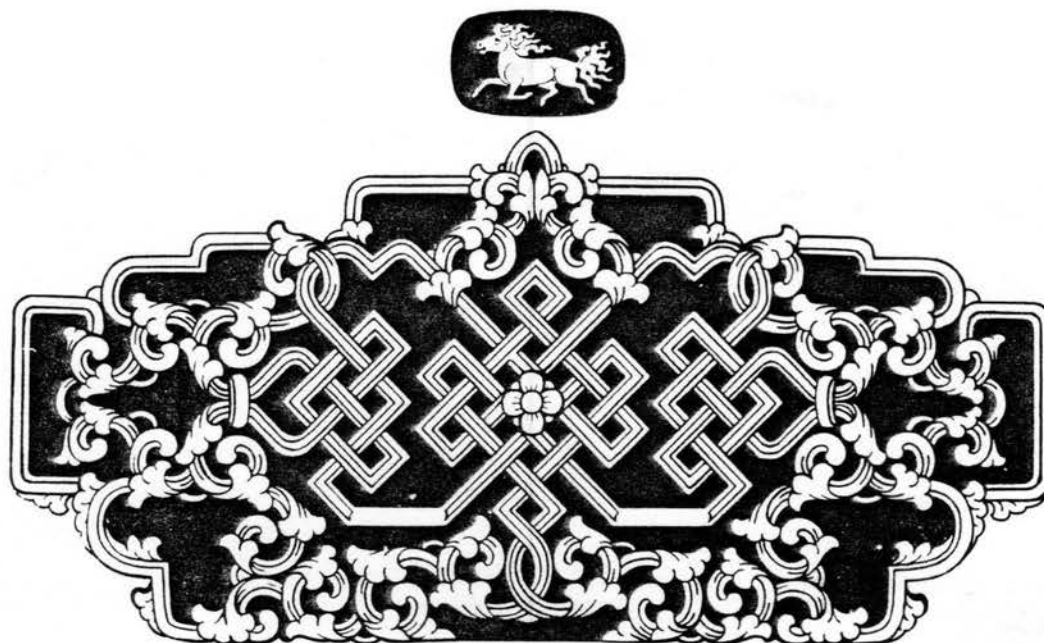
UNISCRAPEr Danmarks største genbrugsindustri med 20 lokal-kontorer landet over. Man har specialiseret sig i jern, andre metaller (kobber, aluminium, zink, bly og andre) og papir. På årsbasis

indsamles, forbejdes og videreforhandles 320.000 tons jern, 30.000 tons andre metaller og 70.000 tons papir. De genvundne materialer sælges over hele verden, dog genbruges størstedelen i Danmark.

Jungersen's dominerende fritidsinteresse er ridning. Som konkurrencerytter har han mange gange repræsenteret Danmark internationalt. Han var i en række år formand for landets største rideklub, Sportsrideklubben. Fra 1994 er han formand for Dansk Ride Forbund, landets sjette største idrætsforbund. Mongoliets store interesse for heste deles således af den nye danske konsul.

Dansk Mongolsk Selskab findes det glædeligt og et stort plus med dette forbedrede samarbejde mellem Danmark og Mongoliet. Vi ønsker den nye konsul held og lykke med sin arbejde, som Dansk Mongolsk Selskab vil bestå i det omfang vore resurser og midler kan klare det. ☺

Årsberetning og regnskab for Dansk Mongolsk Selskab 1. januar - 31. december 1994

Medlemmer

Dansk Mongolsk Selskab havde 102 medlemmer ved begyndelsen af 1994, og 125 medlemmer ved årets afslutning.

Bestyrelsen

Dansk Mongolsk Selskabs bestyrelse har holdt møder: 17. februar 1994, 24. marts 1994, 11. september 1994, 13. oktober 1994, 4. november 1994, 6. december 1994. Arbejds opgaver var: Planlægning af medlemsmøder, planlægning af indhold i GER, mulighed for at få besøg af teatertrup, forebreddelser til aktiviteter i anledning af 100 året for Henning Haslund-Christensens fødsel, torsdag, 31. august 1996.

Medlemsmøder

Medlemsmøde (12):

Søndag, 20. marts 1994, kl 12:30 på Nationalmuseet: generalforsamling. Bestyrelsen bestod her efter af: Rolf Gilberg (formand), Bulgan Njama (sekretær), Leif Petersen (kasser), Søren Haslund-Christensen, Klaus Ferdinand og Jan Koed med suppleanterne Gudrun Lefmann og Bent Gynther.

Kl 13:30 kunne de fremmødte medlemmer sammen med museets gæster se filmen "Urga" i Nationalmuseets biograf. 180 tilstede.

Medlemsmøde (13):

Fredag, 6. maj 1994, kl 19:30 i Medborgerhuset, Danasvej 30: Mongoliet og Gobiørkenen. Biologen Birgith Sloth holdt foredrag på

grundlag af 2 rejser til Mongoliet i 1993, dels om sin deltagelse i et Danida projekt om økoturisme juni-juli, dels om et dyrebeskyttelsesprojekt (gobibjørnen) september.

Medlemsmøde (14):

Onsdag, 25. maj 1994, kl 19:30, Nationalmuseet: Johnny Balterzen holdt foredrag om Danmarks Lærerhøjskoles undervisningsprojekt i Mongoliet.

Medlemsmøde (15):

Tirsdag, 13. september 1994: I anledning af hr. N. Bagabandi's, formanden for det mongolske parlament, besøg, blev der holdt et medlemsmøde. Gruppen bestod af 6 medlemmer, som foruden formanden rummede 2 parlaments-

medlemmer, Adillbish og Alga, samt Altangered, leder af afdelingen for udenrigsrelationer, og 2 sikkerhedsfolk. Det begyndte med en omvisning kl 19-20 i Nationalmuseets mongoludstilling, derefter gav formanden N. Bagabandi en situationsbeskrivelse af nuets Mongoli fra kl 20 til kl 22. Referat fra mødet blev gengivet i GER (12):8-9. 30 tilhørere tilstede.

Medlemsmøde (16):

Mandag, 21. november 1994, kl 20, Danasvej 30: antropologen Ann Fenger Benwell holdt foredrag om sit UNESCO-arbejde i Mongoliet med at gøre kvinder i Gobi området interesseret i at modtage efteruddannelse. 35 tilhørere.

Besøg af mongoler

19-20 september 1994: Danmark havde besøg af en gruppe mongoler under ledelse af formand H. E. hr. N. Bagabandi for det mongolske parlament (The State Great Hural).

11-16 december 1994, Danmark fik besøg af 3 journalister hr. Purevsuren Chimgee, hr. Batmunkh Sukhbaatar og hr. Batbayer Bat-Erdene. De besøgte forskellige journalister og presseenheder i Danmark. Der blev også tid til et besøg i mongoludstillingen på Nationalmuseet og et møde med Dansk Mongolsk Selskabs formand.

GER

I 1994 udkom der 3 numre, nemlig Ger(10), Ger(11) og Ger(12), hvert nummer på 32 sider. Redaktionen forsøger både at bringe gammelt vanskeligt tilgængeligt stof og helt nye oplysninger fra folk, som netop har besøgt Mongoliet.

Kontakt til andre mongolselskaber

Dansk Mongolsk Selskab har udvekslet breve med Dr. John R. Krueger (redaktør), Mongolia Society Publications, Bloomington, USA. Der har også været kontakt med *Association Culturelle Suisse-Mongolie*, *Trimestriel d'information et de liaison sur la Mongolie* (Paris), *Mongol-American Cultural Association* (New Jersey).

I april 1994 besøgte en landbrugsdelegation Danmark for at se på danske landbrug og andelsforetagener. Delegationen var ledsaget af Elsebeth Andersen, som her har fotograferet gæsterne foran Nationalmuseet, da man havde været inde og se mongoludstillingen. Blandt gæsterne var vicelandbrugsminister Gurjavijn Surenjargal, formanden for de private hyrdes organisation Tserendorjün Gankhuyag og direktøren for et majeriselskab Tovuujiin Byambasuren.

Andre aktiviteter

Dansk Mongolsk Selskab har fået nytårs hilsen fra General Secretary D. Bilegt og Project Manager Yo. Uneborgil, som begge er ansat ved 'Federation of Mongolian Peace and Friendship Organisation' i Ulaanbaatar. Det er en paraply organisation for alle venskabsforeninger. Dansk Mongolsk Selskab er dog ikke nogen venskabsforening i ordets egentlige forstand. Vi er et selskab, der bringer viden om mongoler til befolkningen i Danmark.

Tak til de mange medlemmer, som i årets løb har indsendt avisudklip og artikler om Mongoliet. Dette materiale indgår i Etnografisk Samlings Bibliotek, hvor det kan lånes.

Kommende møder

Tirsdag, 24. januar 1995, kl 20, Danasvej 30: Rolf Gilberg fortæller om Mongoliets historie. 18 tilhører.

Lørdag, 18. marts 1995, kl 15, Danasvej 30: Ordinær generalforsamling. Bagefter fortæller Gudrum Lefmann om "Blandt vildheste i Mongoliet". Aftenen sluttes med en middag for medlemmerne. Vi skal have bindende tilmelding senest mandag 13. marts. Det koster 80 kroner pr. deltager at spise med. Man kan være praktisk og betale de 80 kroner sammen med de 100 kroner kontingentet er. Brug gerne den giro, som netop er udsendt. Husk at kontingent betales pr. kalender år.

Lørdag, 29. april 1995, kl 20, Danasvej 30: Antropologen Niels Finn Munch-Petersen holder foredrag om "Naturfremmende turistudvikling i Mongoliet".

Lørdag, 20. maj 1995, kl 20, Danasvej 30: Arkitekt Jan koed holder foredrag med lysbilleder om "Mongolsk byggeskik og arkitektur".

Regnskab for Dansk Mongolsk Selskab

Resultatsopgørelse

<i>Indtægter</i>	
Kontingent	12.500,00 kr.
Rente, gebyr	10,20 kr.
indtægter ialt	12.510,20 kr.

<i>Udgifter</i>	
Forbrug af porto:	
lager primo	1.026 kr.
+ køb	5.439 kr.
÷ lager ultimo	306 kr.
porto ialt	6.159,00 kr.

Kuverter, grioblanket	676,95 kr.
Lokaleleje	226,00 kr.
Diverse	435,00 kr.

udgifter ialt 7.497,45 kr.

Årsresultat 5.012,75 kr.

Balance pr. 1. januar 1995

<i>Aktiver</i>	
Kasse	1.535,65 kr.
Giro	16.575,65 kr.
Porto	306,00 kr.

Balance 18.417,30 kr.

<i>Passiver</i>	
Egenkapital	13.404,55 kr.
Årets resultat	5.012,75 kr.

Balance 18.417,30 kr

Regnskabet bringes i dette nummer af GER med det forbehold, at det endsnu ikke har været til revision hos Finn Munch-Petersen. På generalforsamlingen vil der foreligge et revideret regnskab med Finn Munch-Petersens eventuelle rettelser og bemærkninger.

Selskabets økonomi har det stadig fint. Der har været et overskud på kr. 5.012, og formuen er således vokset til kr. 18.417.

Beretning ved formand Rolf Gilberg og kasserer Leif F. Petersen

Bemærk venligst datoerne for de kommende medlemsmøder, da der IKKE vil blive udsendt særskilt indbydelser til hvert møde.

Indhold

Forsiden	1	Werner Jacobsen:	24
Dansk Mongolsk Selskab	2	Den spændende Ekspedition til Mongoliet	
Den naturlige skønhed vinder skønhedskonkurrencen	3	Announce: Rejse	
Alfred Schönebeck:	4	Tsehnnav:	26
Lamavældet i Centralasien		Besøg hos de russiske kalmykker	
Ts. Erdenebileg:	15	Rolf Gilberg:	27
Bemærkninger om det mongolske skriftsprog		Liste over mongolister og deres skriverier	
Kender du mongolske genstande?	16	Mongoliets konsul i Danmark	28
Henning Haslund-Christensen:	18	Rolf Gilberg og Leif F. Petersen:	29
Drømmen om en bedre verden (8): Paa Ulvejagt med Dangserung ...		Årsberetning og regnskab for Dansk Mongolsk Selskab	
		Litteratur tillæg 9	32
Elsebeth Andersen:	20	Bagsiden	32
Oplevelser fra en udsendt medarbejder			

*Se mødeindkaldelse
side 31. Bemærk
tilmeldelsesfristen*

Litteratur tillæg 9

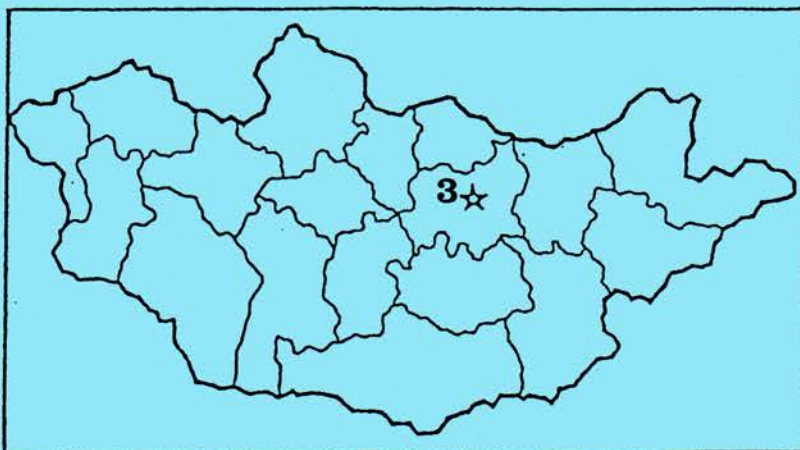
LEFMANN, Gudrun [1995]:
Vildhesten græsser igen på den
mongolske steppe. *Hippologisk*,
1995(2):32-35 (København).

ODGAARD, Jonna [1994]:
Mongoliet - et unikt sted på Jor-
den. *Levende Natur*, 1994 (4):12-
18 (København: WWF Verdensna-
turfonden).

ODGAARD, Jonna [1994]:
Nomadefolk ved skillevej. *Udvik-
ling*, 21(9):24-27 (København).

ODGAARD, Jonna [1994]:
Naturen ikke til salg. *Udvikling*,
21(9):28-31 (København).

SIEBENS, Henrik [1994]:
I hestenes land. På tur blandt
mongoler og deres heste. *Land-
brugs-Nyt*, *(*)6-7, 12. dec. 1994
(København).

ISSN Nr: 0905-9504